

Zasady postępowania egzekucyjnego w administracji

Magdalena Strożek-Kucharska

Zasady postępowania egzekucyjnego w administracji

Recenzent
Tomasz Bąkowski

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Wstęp	11
Rozdział 1	
Zasady ogólne – rozważania teoretyczne	21
1.1. Definiowanie pojęcia <i>zasada prawa</i>	21
1.2. Kryteria wyodrębnienia zasad prawa	30
1.3. Funkcje zasad prawa i założenie systemowości prawa	31
1.4. Metody konstruowania systemu zasad prawa	39
1.5. Zasady prawa stosowane w ustawie o postępowaniu egzekucyjnym w administracji	41
1.6. Zasady ogólne prawa w kontekście istoty egzekucji administracyjnej	44
Rozdział 2	
Konstytucyjne zasady administracyjnego postępowania egzekucyjnego	49
2.1. Uwagi ogólne	49
2.2. Zasada godności człowieka	50
2.3. Zasada wolności człowieka	61
2.4. Zasada równości wobec prawa	65
2.5. Zasada nietykalności osobistej	71
2.6. Zasada prawa do sądu	75
2.7. Zasada ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego i dobrego imienia	84
2.8. Zasada nienaruszalności mieszkania	89
2.9. Zasada ochrony informacji	93
2.10. Zasada ochrony własności	97
2.11. Zasada odszkodowania za szkody wyrządzone na skutek niezgodnych z prawem działań organów władzy publicznej	102
2.12. Zasada prawa do zaskarżania orzeczeń i decyzji oraz dwuinstancyjnego postępowania sądowego	107
2.13. Zasada partycypacji obywateli w ponoszeniu ciężarów i świadczeń publicznych	110
2.14. Podsumowanie	112

Rozdział 3

Zasady ogólne administracyjnego postępowania egzekucyjnego wyrażone wprost w ustawie o postępowaniu egzekucyjnym w administracji	115
3.1. Uwagi ogólne	115
3.2. Zasada obowiązku prowadzenia egzekucji administracyjnej	117
3.3. Zasada stosowania środków egzekucyjnych przewidzianych w ustawie (zasada legalności)	147
3.4. Zasada stosowania środków prowadzących bezpośrednio do wykonania obowiązku	157
3.5. Zasada stosowania najłagodniejszego środka egzekucyjnego	161
3.6. Zasada niezbędności prowadzenia postępowania egzekucyjnego w administracji	170
3.7. Zasada współpracy w postępowaniu egzekucyjnym	175
3.8. Zasada zagrożenia	176
3.9. Zasada poszanowania minimum egzystencji zobowiązanego	188
3.10. Zasada ochrony osób trzecich	200
3.11. Zasada prowadzenia egzekucji w sposób najmniej uciążliwy dla zobowiązanego	208
3.12. Zasada niezależności stosowania środków egzekucyjnych od środków represyjnych	213
3.13. Zasada odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego	216
3.14. Podsumowanie	233

Rozdział 4

Zasady wyrażone w kodeksie postępowania administracyjnego stosowane w administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym	235
4.1. Uwagi ogólne	235
4.2. Zasada legalności i praworządności	241
4.3. Zasada prawdy obiektywnej	247
4.4. Zasada uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli ...	252
4.5. Zasada rozstrzygania wątpliwości co do treści norm prawnych na korzyść strony	258
4.6. Zasada współdziałania organów administracji publicznej	263
4.7. Zasada zaufania do władzy publicznej	266
4.8. Zasada utrwalonej praktyki rozstrzygania spraw	271
4.9. Zasada informowania	272
4.10. Zasada czynnego udziału stron w postępowaniu	278
4.11. Zasada przekonywania	282
4.12. Zasada szybkości postępowania	285
4.13. Zasada polubownego rozstrzygania kwestii spornych	290
4.14. Zasada pisemności	292

4.15. Zasada umożliwiania stronom dokonywania oceny działania urzędów	296	
4.16. Zasada dwuinstancyjności	297	
4.17. Zasada trwałości decyzji administracyjnych i weryfikacji sądowej decyzji ostatecznych	299	
4.18. Podsumowanie	305	
Rozdział 5		
Modyfikacje zasad ogólnych postępowania egzekucyjnego w administracji egzekucji na wybranych przykładach		307
5.1. Uwagi ogólne	307	
5.2. Egzekucja obowiązku szkolnego	311	
5.3. Egzekucja administracyjna tzw. samowoli budowlanej	316	
5.4. Egzekucja administracyjna obowiązkowych szczepień ochronnych	322	
5.5. Egzekucja administracyjna powszechnego obowiązku obrony	329	
5.6. Egzekucja administracyjna w prawie wodnym	330	
5.7. Egzekucja administracyjna obowiązków wynikających z ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych	331	
5.8. Egzekucja administracyjna w wybranych przepisach dotyczących nieruchomości	333	
5.9. Egzekucja administracyjna wynikająca z ustawy prawo geodezyjne i kartograficzne	335	
5.10. Egzekucja administracyjna w tzw. trybie uproszczonym	336	
5.11. Podsumowanie	339	
Zakończenie	341	
Bibliografia	345	
Wykaz orzeczeń sądowych	361	
Wykaz aktów prawnych	387	
Indeks osobowy	393	
Summary	399	

Wykaz skrótów

Akty prawne

- EKPC – Europejska konwencja praw człowieka z dnia 4 listopada 1950 r.
k.c. – Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny
k.k.w. – Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy
Konstytucja – Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej
Polskiej
k.p. – Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy
k.p.a. – Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego
k.p.c. – Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego
MPPOiP – Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych z dnia
19 grudnia 1966 r.
MPPGSiK – Międzynarodowy pakt praw gospodarczych, społecznych i kultural-
nych z dnia 19 grudnia 1966 r.
PDPC – Powszechna deklaracja praw człowieka z dnia 10 grudnia 1948 r.
p.p.s.a. – Ustawa z dnia 30 sierpnia 2012 r., Prawo o postępowaniu przed sądami
administracyjnymi
pr.bud. – Ustawa z dnia 7 września 1994 r. Prawo budowlane
pr.wod. – Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne
o.o.s.o. – Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
u.p.e.a. – Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym
w administracji

Inne

- Dz.U. – Dziennik Ustaw
ETPC – Europejski Trybunał Praw Człowieka
j.s.t. – jednostka samorządu terytorialnego
NSA – Naczelny Sąd Administracyjny

-
- OTK – Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego
OTK ZU – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór urzędowy
Rady WE – Rady Wspólnot Europejskich
SKO – Samorządowe Kolegium Odwoławcze
SN – Sąd Najwyższy
TK – Trybunał Konstytucyjny
WSA – Wojewódzki Sąd Administracyjny

Wstęp

Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji¹ jest jednym z najstarszych aktów prawnych funkcjonujących w polskim systemie prawnym. To spowodowało, że na przestrzeni lat była kilkadziesiąt razy nowelizowana, a zmiany w jej pierwotnym kształcie wprowadzone w wyniku nowelizacji są tak dalekie, że właściwie można uznać, że obecnie jest to niemal nowy akt prawny. Wprowadzane przez ustawodawcę nowe przepisy oraz modyfikacje dotychczas istniejących spowodowane były przede wszystkim zmianami sytuacji społeczno-gospodarczej w kraju, uchwaleniem i wejściem w życie Konstytucji, jak również członkostwem Polski w Unii Europejskiej.

Bezpośrednim powodem podejmowania przez ustawodawcę licznych procesów mających na celu nowelizację ustawy był fakt, że powyżej wskazana ustawa uchwalona została w zupełnie odmiennej od obecnej sytuacji społeczno-politycznej, prawnej i gospodarczej. Przepisy ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji dostosowane były do realiów gospodarki socjalistycznej, a transformacja ustrojowa z 1989 r. spowodowała tak zasadnicze zmiany w polskiej gospodarce i administracji publicznej, że stosowanie przepisów ustawy w jej pierwotnym kształcie coraz bardziej utrudniało organom egzekucyjnym prowadzenie skutecznej egzekucji administracyjnej. Konieczne stało się zatem dostosowanie przepisów ustawy egzekucyjnej do nowej rzeczywistości. W szczególności chodziło również o zwrócenie uwagi na prawa jednostki w państwie oraz na służebną rolę państwa wobec obywatela, co wymusiło na ustawodawcy konieczność rozbudowania środków prawnych służących ochronie interesów zobowiązanego, ale i wierzyciela oraz innych podmiotów biorących udział w tymże postępowaniu. Zmiany ustrojowe, jak również uchwalenie Konstytucji w 1997 r. i przystąpienie Polski do Unii Europejskiej zmuszają ustawodawcę nieustannie do zmian legislacyjnych omawianej ustawy.

Od roku 1990 ustawodawca ponad 130 razy nowelizował ustawę egzekucyjną, wychodząc naprzeciw zmieniającej się sytuacji społecznej, prawnej, politycznej oraz

¹ Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2020 r., poz. 1427, t.j. ze zm.) – dalej: u.p.e.a. oraz ustawa egzekucyjna.

mentalności światopoglądowej społeczeństwa. Nowelizacja dokonana ustawą z dnia 6 września 2001 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw², „wprowadziła aż 99 zmian, polegających na dodaniu lub zmianie brzmienia 231 artykułów oraz uchyleniu 17”³. W wyniku nowelizacji rozbudowane zostały m.in. przepisy o środkach egzekucji należności pieniężnych⁴ i wprowadzono regulację dotyczącą egzekucji z papierów wartościowych⁵, weksli⁶ i nieruchomości⁷, co stanowiło swoiste *novum* w dotychczasowych sposobach prowadzenia egzekucji administracyjnej, a konieczność ich wprowadzenia potwierdza m.in. fakt, że do chwili obecnej funkcjonują w ustawie.

Mimo tak obszernej nowelizacji ustawodawca zmuszony dalszymi zmianami polityczno-gospodarczymi, społecznymi i prawnymi podejmował dalsze kroki zmierzające do dostosowania przepisów ustawy do „nowej” rzeczywistości. Proces ten jest w dalszym ciągu kontynuowany i porównując kształt ustawy pierwotnej z tekstem po zmianach wprowadzanych w ciągu ostatnich lat, faktycznie dostrzec można zaawansowany proces legislacyjny, który sprawia, że obecna ustawa już tylko w niewielkim stopniu jest zgodna z jej początkowym brzmieniem. Wprowadzane zmiany przede wszystkim uwzględniają konieczność dostosowania polskich regulacji do prawa unijnego, zwracają również uwagę na prawa podmiotowe jednostki, które niegdyś traktowane były przez ustawodawcę krajowego po macoszemu. Odnosząc się *stricte* do tematu rozprawy, należy nadmienić, że także zasady ogólne postępowania egzekucyjnego w administracji choćby przez ostatnie lata zostały przez ustawodawcę zmienione, i to kilkakrotnie. Wprowadzone zmiany i ich znaczenie zostaną omówione w dalszej części pracy. Nadto z dniem 1 stycznia 2021 r. wszedł w życie nowy tekst ww. ustawy oraz są kolejne wersje oczekujące, które będą modyfikowały ustawę w kolejnych okresach. Ustawa o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji i niektórych innych ustaw⁸ przyniosła zmiany od 1 stycznia 2021 r. między innymi w art. 6, 7 i 15 dotychczas obowiązującej u.p.e.a. Powyższe działania ustawodawcy świadczą bez wątpienia o tym,

² Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U., nr 125, poz. 1368).

³ P. Przybysz, *Postępowanie egzekucyjne w administracji. Komentarz*, Warszawa 2006, s. 12.

⁴ L. Klat-Wertelecka, *Egzekucja administracyjna z pieniędzy*, [w:] *System egzekucji administracyjnej*, red. J. Niczyporuk, S. Fundowicz, J. Radwanowicz, Warszawa 2004, s. 309–312.

⁵ R. Biskup, *Egzekucja administracyjna z papierów wartościowych*, [w:] *System egzekucji administracyjnej...*, s. 356–373.

⁶ M. Surma, *Egzekucja administracyjna weksla*, [w:] *System egzekucji administracyjnej...*, s. 374–391.

⁷ C. Martysz, *Egzekucja administracyjna z nieruchomości*, [w:] *System egzekucji administracyjnej...*, s. 420–432.

⁸ Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1553).

że dostrzega on konieczność zmian w ustawie egzekucyjnej, które wymuszają zarówno przemiany społeczno-gospodarcze, jak również wpływ prawa unijnego, a także orzecznictwo⁹ i praktyka.

Prowadzenie egzekucji administracyjnej jest ciągiem czynności procesowych i faktycznych podejmowanych przez wierzyciela i organ egzekucyjny (lub wyłącznie przez organ egzekucyjny, jeśli pełni on również rolę wierzyciela), których prowadzenie stanowi niewątpliwą, aczkolwiek zasłużoną dolegliwość dla zobowiązanego. Zasłużoną z uwagi na to, że obowiązki o charakterze publicznoprawnym muszą być wykonywane przez wszystkie podmioty prawa na równych zasadach. Są to bowiem obowiązki, które z mocy prawa bądź poprzez konkretyzację w akcie administracyjnym dotyczą wszystkich obywateli, a nierzadko również cudzoziemców przebywających na terenie Polski. Zachowanie wysokich standardów postępowania egzekucyjnego ma umożliwić między innymi stosowanie w tym postępowaniu zasad ogólnych wyartykułowanych w u.p.e.a. Zasady te zostały przez ustawodawcę ujęte *expressis verbis* w tekście ustawy, w artykułach od 1 do 18, a w szczególności od art. 6 do 18. Uregulowanie prawne i nadanie poszczególnym przepisom rangi „zasad prawa” podkreśla ich kluczową rolę dla prowadzonej egzekucji. Ma na celu przede wszystkim wskazać konieczność egzekwowania obowiązków o charakterze publicznoprawnym i efektywne prowadzenie tego postępowania z uwzględnieniem szczególnej sytuacji zobowiązanego i innych podmiotów zainteresowanych efektami prowadzonej egzekucji.

Dlatego też sformułowane przez ustawodawcę zasady prowadzenia postępowania egzekucyjnego w administracji nakładają szereg obowiązków ustawowych na wierzyciela oraz organ egzekucyjny, by prowadzić egzekucję zarówno w sposób jak najmniej uciążliwy dla zobowiązanego, ale i jak najbardziej efektywny i skuteczny. Chodzi o to, aby egzekucja została zakończona stosunkowo szybko z pełnym zaspokojeniem roszczeń i interesów wierzyciela, ale przy poszanowaniu praw zobowiązanego (jak również osób pozostających na jego utrzymaniu, na których egzystencję niewątpliwie ma wpływ prowadzona egzekucja administracyjna). Stąd ustawodawca wprost wprowadza do tekstu ustawy takie zasady, jak zasada obowiązku wszczęcia i prowadzenia egzekucji administracyjnej (art. 6 u.p.e.a.), celowości (art. 7 § 2 u.p.e.a.) czy stosowania najłagodniejszego środka egzekucyjnego (art. 7 § 2 u.p.e.a.).

Zawarty w ustawie egzekucyjnej katalog zasad tegoż postępowania nie ogranicza się wyłącznie do tekstu samej ustawy. Po pierwsze, zgodnie z dyspozycją zawartą w art. 18 ustawy egzekucyjnej w postępowaniu egzekucyjnym mają odpowiednie

⁹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 czerwca 2018 r., w sprawie SK 31/14 (LEX 1461213), w którym sąd uznał m.in. za niezgodne z Konstytucją postanowienia dotyczące kosztów egzekucyjnych.

zastosowanie przepisy kodeksu postępowania administracyjnego¹⁰. Oznacza to, że w postępowaniu tym stosowane będą również przepisy k.p.a. w takim zakresie, aby uzupełniać (ale nie modyfikować) przepisy zawarte w ustawie egzekucyjnej. W tym kontekście zasadnicze znaczenie dla prowadzonego postępowania egzekucyjnego w administracji będą miały zasady ogólne procedury administracyjnej wyrażone również *expressis verbis* w art. 6 do 16 k.p.a. Pozwala to w sposób zdecydowanie bardziej kompleksowy na uregulowanie sytuacji prawnej uczestników postępowania egzekucyjnego, a przede wszystkim statusu prawnego zobowiązanego, wierzyciela i organu egzekucyjnego. Zgodnie z dyspozycją pozwalającą na odpowiednie stosowanie przepisów k.p.a. do postępowania egzekucyjnego konieczne będzie uwzględnienie od chwili jej wszczęcia do zakończenia między innymi takich zasad, jak zasada legalności (art. 6 k.p.a.), praworządności (art. 6 k.p.a.), prawdy obiektywnej (art. 7 k.p.a.), zaufania obywateli do działań organów administracyjnych (art. 8 k.p.a.), należytego informowania stron o okolicznościach faktycznych i prawnych prowadzonej sprawy (art. 9 k.p.a.), czynnego udziału stron w postępowaniu (art. 10 k.p.a.), przekonywania stron co do słuszności podejmowanych działań i rozstrzygnięć (art. 11 k.p.a.), szybkości postępowania (art. 12 k.p.a.), sądowej weryfikacji decyzji ostatecznych (art. 16 § 2 k.p.a.) i dwuinstancyjnego postępowania administracyjnego i sądowno-administracyjnego (art. 15 k.p.a.). W związku z wejściem w życie nowelizacji k.p.a. w 2017 r. zastosowanie znajdą również wprowadzone do niego nowe zasady ogólne, jak zasada *in dubio pro libertate* (art. 7 a k.p.a.), współdziałania organów administracji publicznej (art. 7 b k.p.a) czy zasada nieodstępowania od utrwalonej praktyki (art. 8 § 2 k.p.a).

Poszerzenie katalogu zasad prowadzenia egzekucji administracyjnej o zasady wyrażone w k.p.a. jest zarówno działaniem pożądanym z punktu widzenia interesów prawnych i faktycznych wszystkich uczestników tego postępowania, jak również niewątpliwie sprzyja zgodnemu z prawem oraz świadomemu i efektywnemu podejmowaniu działań przez wierzyciela i organ egzekucyjny.

Gwarancję zgodnego z prawem oraz skutecznego podejmowania działań od chwili wszczęcia egzekucji administracyjnej do czasu jej skutecznego zakończenia mają zapewniać również zasady wynikające wprost z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r.¹¹. Ustawa zasadnicza wprowadza szereg zasad ogólnych o istotnym znaczeniu dla prowadzonej egzekucji administracyjnej. Zastosowanie tych zasad do postępowania egzekucyjnego jest niewątpliwie ważną gwarancją, że postępowanie to rzeczywiście będzie prowadzone wyłącznie w celu wykonania obowiązku, któ-

¹⁰ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. 2020 r., poz. 256, t.j. ze zm.) – dalej: k.p.a.

¹¹ Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U., nr 78, poz. 483 ze zm.) – dalej: Konstytucja.

rego adresat (zobowiązany) nie mógł lub nie chciał wykonać w sposób dobrowolny, a nadto że prowadzone postępowanie będzie zgodne zarówno z normami zawartymi w ustawie egzekucyjnej oraz z przepisami konstytucyjnymi stanowiącymi trzon i fundament obowiązujących w Rzeczypospolitej praw i obowiązków. Nie bez znaczenia pozostaje również i fakt, że samo uchwalenie Konstytucji wymusiło na ustawodawcy zmiany w przepisach ustawy egzekucyjnej mające na celu dostosowanie przepisów ustawy do porządku prawnego wprowadzonego na mocy ustawy zasadniczej.

Z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej zasady postępowania egzekucyjnego w administracji uległy poszerzeniu również o zasady wynikające z prawa unijnego. Konieczność ich respektowania przede wszystkim przez organy państwowe, jak również możliwość bezpośredniego odwoływania się przez zobowiązanego i inne podmioty uczestniczące w postępowaniu egzekucyjnym w administracji do zasad rangi międzynarodowej wpływają na poprawny przebieg egzekucji administracyjnej. W szczególności rozbudowany w prawie międzynarodowym system ochrony praw człowieka skłania zarówno organy stosujące, jak i stanowiące prawo do szerokiego spojrzenia na sytuację wszystkich uczestników postępowania. Stwarzane tym samym prawne gwarancje ochrony tych podmiotów w związku z prowadzoną egzekucją administracyjną muszą odpowiadać już nie tylko prawu wewnętrznemu, ale również standardom międzynarodowym.

Biorąc pod uwagę powyższe oraz fakt, że dotychczas nie było w nauce szeroko pojmowanego prawa administracyjnego opracowania, które w sposób kompleksowy scharakteryzowałoby zasady obowiązujące w postępowaniu egzekucyjnym w administracji, uzasadnione wydaje się poświęcenie uwagi temu zagadnieniu i omówienie najważniejszych zasad dotyczących tego postępowania wynikających zarówno z tekstu samej ustawy egzekucyjnej, jak również innych aktów prawnych.

Głównym problemem badawczym zawartym w opracowaniu jest analiza zasad postępowania egzekucyjnego w administracji uwzględniająca zasady wynikające z różnych aktów prawnych, które do tego postępowania mają zastosowanie. Ustawa o postępowaniu egzekucyjnym w administracji jest bowiem tylko jednym z aktów prawnych, które mają zastosowanie do postępowania egzekucyjnego w administracji. Natomiast konieczność stosowania innych aktów prawnych, w tym również ustawodawstwa międzynarodowego, sprawia, że katalog zasad ogólnych postępowania egzekucyjnego jest zdecydowanie szerszy, niż wynikałoby to z tekstu samej ustawy.

Wybór tematu podyktowany był praktyczną oraz teoretyczną istotnością tego zagadnienia. W praktyce bowiem, jak również w literaturze przedmiotu brak jest szczegółowych odniesień do zasad dotyczących postępowania egzekucyjnego zawartych w innych aktach prawnych niż ustawa egzekucyjna. O ile literatura dość szeroko odnosi się do samych zasad zawartych wprost w ustawie o postępowaniu

egzekucyjnym w administracji¹², o tyle w opracowaniach dotyczących zagadnień związanych z egzekucją administracyjną nie ma szczegółowych odniesień do stosowania w czasie egzekucji innych zasad niż wynikające z u.p.e.a. Powoduje to tym samym konieczność uzupełnienia istniejących luk oraz stworzenia opracowania zawierającego odniesienie zarówno do zasad *expressis verbis* wynikających z u.p.e.a., jak również z innych aktów prawnych. Stąd w przedmiotowym opracowaniu podjęto próbę oceny przesłanek, zakresu oraz konsekwencji prawnych oddziaływania zasad wynikających z różnych aktów prawnych na postępowanie egzekucyjne w administracji. Ich analiza pozwoliła na wyodrębnienie grup zasad uregulowanych w różnych aktach prawnych, a mających bezpośrednie znaczenie dla prowadzonej egzekucji administracyjnej.

Celem opracowania było również podjęcie próby oceny, czy zakres zasad dotyczących prowadzenia egzekucji administracyjnej stanowi rzetelny system gwarancji procesowych, umożliwiających twierdzenie, że postępowanie egzekucyjne ma cechę sprawiedliwości proceduralnej, polegającej na poszanowaniu praw zarówno zobowiązanego, wierzyciela, jak również osób trzecich, których może również dotyczyć. Tym samym powstała konieczność szczegółowej analizy przepisów u.p.e.a., ale również odniesienie się do zasad wynikających z innych aktów prawnych, które niewątpliwie mają wpływ na egzekucję administracyjną.

Pierwszym, podstawowym aktem prawnym, do którego należało się odnieść, była Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. Jej przepisy mogą być stosowane bezpośrednio, co tym samym stwarza dodatkowe, konstytucyjne gwarancje (szczególnie dla osoby zobowiązanej) poszanowania jej praw oraz zapewnienia zgodnego z prawem działania organów administracyjnych na każdym etapie prowadzonej egzekucji oraz jeszcze przed jej wszczęciem i po jej zakończeniu, bez względu na powody zakończenia działań względem zobowiązanego. Stąd nie sposób wyczerpująco odnieść się do zasad mających szczególne znaczenie w prowadzonym postępowaniu egzekucyjnym w administracji bez wyprowadzenia szeregu z nich bezpośrednio z aktu najwyższej rangi. Ustawa zasadnicza stwarza bowiem szereg obowiązków dotyczących obowiązku partycypacji obywateli w kosztach utrzymania państwa, jak również obowiązku ich zgodnego z prawem egzekwowania w celu urzeczywistnienia choćby zasady równości obywateli względem prawa. Stwarza fundamentalny system ochrony praw zobowiązanego przed nadmierną lub nieuzasadnioną ingerencją państwa w jego dobra osobiste.

Zgodnie z powoływanym wyżej art. 18 u.p.e.a. w postępowaniu egzekucyjnym mają odpowiednie zastosowanie przepisy k.p.a., chyba że sama ustawa stanowi ina-

¹² T. Jędrzejewski, M. Masternak, P. Rączka, red., *Administracyjne postępowanie egzekucyjne*, Toruń 2002, s. 41 oraz Z. Leoński, *Egzekucja administracyjna świadczeń niepieniężnych*, Warszawa 1968, s. 123 i n.

czej. Konieczne było więc ustalenie znaczenia zasad ogólnych wyrażonych w k.p.a. dla prowadzonego postępowania egzekucyjnego w administracji. Stąd też drugim aktem prawnym, do którego należało się odnieść, był kodeks postępowania administracyjnego (który również na przestrzeni ostatnich lat został poddany daleko idącej nowelizacji). Przepisy k.p.a. w sposób precyzyjny określają prawa i obowiązki stron oraz uczestników postępowania administracyjnego oraz sposób działania organów administracji i postępowania przed tymi organami. Przepisy odnoszące się do ogólnego postępowania administracyjnego muszą mieć zatem również zastosowanie w procedurze wtórnej do tego postępowania, w procedurze dotyczącej sposobu egzekwowania obowiązków określonych w akcie administracyjnym, na podstawie którego zostały ustalone. Egzekucja administracyjna jest bowiem pochodną postępowania administracyjnego, a w związku z tym jest niejako jego kontynuacją w przypadku, gdy określony aktem obowiązek z różnych przyczyn nie jest wykonany. O ile administracyjne postępowanie ogólne zawsze poprzedza postępowanie egzekucyjne w administracji, o tyle nie zawsze następnym etapem po zakończeniu ogólnego postępowania administracyjnego będzie postępowanie egzekucyjne. Będzie ono wszczęte jedynie wówczas, gdy zobowiązany w sposób dobrowolny nie chce (nie można wykluczyć, że z różnych przyczyn nie może) wykonać obowiązku skonkretyzowanego w akcie administracyjnym lub powstałego z mocy prawa.

Rozważania prowadzone w przedmiotowej pracy rozpoczynają się od przybliżenia w rozdziale 1 samej istoty zasad prawa oraz ich znaczenia dla interpretacji przepisów prawnych i *ratio legis* ich wprowadzenia przez ustawodawcę do tekstu aktów prawnych. Pojęcie *zasada prawa* jest nie tylko różnie pojmowane przez przedstawicieli nauki prawa, ale również różnie klasyfikowane są normy prawne, którym nadaje się walor zasad prawnych. Spowodowało to konieczność wstępnego ustalenia, czym są przepisy o tak doniosłym znaczeniu, że nadaje im się wprost przymiot *zasad prawa*, wyciągając je niejako przed nawias innych regulacji zawartych w danym akcie prawnym. I czy zawsze za zasadę prawa uznać trzeba tę dyspozycję, której ustawodawca wprost przymiot zasady nadaje, czy też katalog zasad prawa uznać należy za otwarty, dopuszczający modyfikację. Z oczywistych powodów modyfikacja ta w szczególności polegałaby na rozszerzeniu katalogu zasad prawnych poprzez uznanie, że również inne przepisy konkretnego aktu prawnego lub całej grupy aktów mają tak istotne znaczenie dla prowadzonego postępowania egzekucyjnego w administracji, że warto również i je uznać za zasady prawa.

Kolejne rozdziały opracowania odnoszą się do wybranych zasad istniejących w różnych aktach prawnych, które mają znaczenie dla prowadzonej egzekucji administracyjnej. Z oczywistych względów, w tym również objętościowych, nie było możliwości poddania analizie wszystkich zasad, jakie mogą mieć wpływ na egzekucję administracyjną, konieczne stało się więc dokonanie wyboru w tym zakre-

sie. Przede wszystkim uwaga skupiona została na tych zasadach wyodrębnionych w różnych aktach prawnych, którym ustawodawca sam nadał rangę zasad prawa, czyniąc z poszczególnych przepisów pewnego rodzaju przepisy szczególne, mające decydujące znaczenie dla ukształtowania się określonych instytucji lub przebiegu poszczególnych procedur. Po drugie, konieczne stało się wyodrębnienie tych zasad, które mają istotne znaczenie (szczególne, niezbędne, konieczne) dla zapewnienia prawidłowego przebiegu egzekucji administracyjnej.

Rozdział 2 poświęcony jest przybliżeniu zasad prawa wyrażonych w ustawie zasadniczej, których wpływ na prowadzone postępowanie egzekucyjne w administracji powinien być (i jest) niewątpliwy. Z szeregu przepisów konstytucyjnych, którym bez wątpienia zarówno ustawodawca, jak również doktryna nadają cechę „zasad prawa”, wybrano te, których wpływ na egzekucję administracyjną jest nie tylko teoretyczny, ale również praktyczny, w szczególności w kontekście sytuacji prawnej zobowiązanego oraz działań podejmowanych przez wierzycieli i organy egzekucyjne w czasie trwania postępowania egzekucyjnego w administracji.

Rozdział 3 dotyczy zasad postępowania egzekucyjnego w administracji wyrażonych wprost w tekście ustawy egzekucyjnej. Zostały one omówione przy uwzględnieniu stanowiska przedstawicieli nauki i judykatury oraz w aspekcie ich praktycznego zastosowania w czasie trwania postępowania egzekucyjnego w administracji. Stanowią zdecydowanie najobszerniejszą grupę zasad stosowanych zarówno w czasie trwania postępowania, jak i na etapie poprzedzającym jego wszczęcie. Ustawodawca, mając na względzie przede wszystkim niewątpliwą dotkliwość, jaką stanowi prowadzenie egzekucji przeciwko zobowiązanemu, wprowadził szereg postanowień, którym wprost nadał rangę „zasad prawa”, uznając tym samym, że stanowią one niejako trzon i kierunek działań w toku egzekucji administracyjnej. Wszystkie pozostałe czynności zarówno organu egzekucyjnego, jak i zobowiązanego, wierzyciela (jeśli nie jest nim organ administracji) oraz innych uczestników postępowania egzekucyjnego mają bowiem swoje źródło oraz umocowanie (ewentualnie jego brak) właśnie w tychże przepisach, które ustawodawca uznał za „zasady prawa”. Stąd ich doniosła rola w kształtowaniu sytuacji prawnej zobowiązanego oraz w czynnościach podejmowanych przez organ egzekucyjny.

W rozdziale 4 omówiono zasady ogólne postępowania administracyjnego zawarte w kodeksie postępowania administracyjnego. Mają one odpowiednie zastosowanie w toku postępowania egzekucyjnego w administracji w związku z art. 18 ustawy egzekucyjnej. Powoduje to tym samym, że zasad postępowania egzekucyjnego nie można ograniczać wyłącznie do tych zawartych w ustawie egzekucyjnej, ale również interpretując pozostałe przepisy ustawy egzekucyjnej i prowadząc postępowanie egzekucyjne, konieczne jest odpowiednie stosowanie zasad zawartych w k.p.a. W związku z powyższym w przedmiotowym opracowaniu poddano analizie

tw. zasady ogólne postępowania administracyjnego uregulowane w k.p.a., rozpatrując je przede wszystkim w kontekście znaczenia czy też zakresu stosowania w czasie egzekucji administracyjnej. Samo odwołanie się w u.p.e.a. do postanowień k.p.a. pozwala wyłącznie na odpowiednie stosowanie tych postanowień do wszczynanej lub już prowadzonej egzekucji administracyjnej, a co za tym idzie na stosowanie ich zawsze, przy uwzględnieniu specyfiki postępowania egzekucyjnego, jakże odmiennego od ogólnego postępowania administracyjnego.

Rozdział 5 przybliży problematykę wyjątków od zasad ogólnych wynikających z u.p.e.a. oraz z k.p.a. Wyjątki te dotyczą zarówno tzw. trybu uproszczonego prowadzenia egzekucji administracyjnej, jak również możliwości stosowania w konkretnych przypadkach wyłącznie niektórych środków egzekucyjnych. Tym samym powoduje to, że z katalogu środków wskazanych w u.p.e.a., w szczególności w zakresie obowiązków o charakterze niepieniężnym, wybór środka egzekucyjnego jest zdecydowanie utrudniony, a często wręcz niemożliwy z uwagi na to, że określony środek egzekucji jest jednoznacznie wskazany przez ustawodawcę jako jedyny możliwy do zastosowania. Tym samym mają ograniczone (lub wyłączone) zastosowanie w tych postępowaniach zasady, takie jak np. zasada wyboru najmniej uciążliwego środka egzekucyjnego czy też środka prowadzącego bezpośrednio do celu.

W podsumowaniu rozważań nakreślone zostały zalety oraz wady obecnej regulacji, a w szczególności podjęta została próba udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy katalog zasad prowadzenia postępowania egzekucyjnego w administracji zawarty w ustawie egzekucyjnej jest katalogiem wystarczającym oraz czy możliwość odpowiedniego stosowania w postępowaniu egzekucyjnym w administracji zasad wynikających z k.p.a. i zasad zawartych w ustawie zasadniczej nadaje tejże regulacji przymiot kompleksowej.

Na marginesie należy również podnieść, że w pracy podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, czy w ogóle zmieniające się warunki społeczne, polityczne, gospodarcze pozwalają na stworzenie zbioru norm prawnych, którym można byłoby nadać przymiot regulacji kompleksowej. Innymi słowy, czy istnieje w ogóle w sensie prawnym „regulacja kompleksowa” rozwiązująca wszystkie problemy, jakie mogą pojawić się w związku ze stosowaniem określonego aktu prawnego.

Przedmiot badań wpłynął na przyjęte metody badawcze. Badania dotyczące zasad postępowania egzekucyjnego w szerokim znaczeniu (czyli wynikające zarówno z Konstytucji, jak i z u.p.e.a. i k.p.a.) mają charakter poznawczy, ale należy im również nadać element użytkowy, mają bowiem znaczenie w kontekście możliwości praktycznego stosowania w postępowaniu egzekucyjnym w administracji zasad prawa zawartych w innych aktach prawnych niż u.p.e.a.

Spowodowało to tym samym konieczność odniesienia się do metody porównawczej, realizowanej na płaszczyźnie różnych aktów prawa powszechnie obowiązujących.

zującego. Za R. Tokarczykiem¹³ przyjąć należy, że pod pojęciem metody porównawczej rozumie się „określony specyfiką badanego przedmiotu sposób osiągania celu, charakteryzujący się uporządkowaniem czynności badawczych”. Wprawdzie metoda porównawcza zdaniem K. Działocha¹⁴ „zmierza ku wykryciu podobieństw i różnic badanej instytucji prawa na tle ustawodawstwa czy praktyki kilku państw i ku budowie w oparciu o nie porównawczego pojęcia tej instytucji”, ale wydaje się, że można ją stosować również w ramach porównywania wewnątrz krajowego porządku prawnego. Aby można było jednak zastosować metodę porównawczą, konieczne stało się wcześniejsze zastosowanie metody prawnodogmatycznej, „polegającej w jak największym uproszczeniu na badaniu przepisów w celu ustalenia ich rzeczywistej treści”¹⁵. Z kolei „badanie treści przepisów jest przejawem działań poznawczych, których prawnik powinien dokonywać w procesie interpretacji prawniczej, stosując odpowiednie metody interpretacyjne. W teorii, wśród tych metod wyróżnia się: logikę, analizę, argumentację, hermeneutykę”¹⁶.

W rozprawie niezbędne było również zastosowanie metody historycznej¹⁷. Posłużenie się tą metodą pozwoliło na wskazanie – po pierwsze – konieczności wyodrębniania spośród przepisów zawartych w różnych aktach prawnych tych, którym nadaje się walor „zasad prawa”, jak również na wprowadzenie do tekstu ustawy egzekucyjnej tych zasad, które wypracowane zostały dzięki postulatami przedstawicieli nauki i doktryny. Wskazana metoda wydaje się istotna dla zrozumienia cech opisywanej instytucji prawnej, jej ewolucji oraz współczesnego odniesienia.

Z uwagi na możliwe zmiany stanu prawnego niniejsze opracowanie uwzględnia stan prawny na dzień 20 grudnia 2020 r.

¹³ R. Tokarczyk, *Komparatystyka prawnicza*, Kraków 2002, s. 19.

¹⁴ K. Działocha, *Naczelné organy prezydzalne w europejskich państwach socjalistycznych*, Wrocław 1967, s. 7.

¹⁵ A. Bator, [w:] *Wprowadzenie do nauk prawnych. Leksykon tematyczny*, red. A. Bator, W. Gromski, A. Kozak, S. Kaźmierczyk, Z. Pulka, Warszawa 2008, s. 24–25.

¹⁶ J. Stelmach, *Kodeks argumentacyjny dla prawników*, Kraków 2003, s. 33.

¹⁷ J. Staroścjak, *Studia z teorii prawa administracyjnego*, Wrocław 1967, s. 21 i nast.

Wykaz orzeczeń sądowych

Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego

Orzeczenie TK z dnia 5 listopada 1986 r., w sprawie U 5/86 (OTK 1986, poz. 1, s. 19).

Orzeczenie TK z dnia 9 marca 1988 r., w sprawie U 7/87 (OTK 1988, poz. 1, s. 14).

Orzeczenie TK z dnia 19 października 1988 r., w sprawie UW 4/88 (OTK 1988, poz. 5, s. 70–71)

Orzeczenie TK z dnia 29 stycznia 1992 r., w sprawie K 15/91 (OTK 1992 – cz. I, poz. 8, s. 158).

Orzeczenie TK z dnia 11 lutego 1992 r., w sprawie K 14/91 (OTK 1992 – cz. I, poz. 7, s. 127).

Orzeczenie TK z dnia 25 lutego 1992 r., w sprawie K 3/91 (OTK 1992 – cz. I, poz. 1, s. 36).

Orzeczenie TK z dnia 18 października 1994 r., w sprawie K 2/94 (OTK 1994 – cz. II, poz. 36, s. 42).

Orzeczenie TK z dnia 8 listopada 1994 r., w sprawie P 1/94 (OTK 1994 – cz. II, poz. 37, s. 71).

Orzeczenie TK z dnia 27 czerwca 1995 r., w sprawie K 4/94 (OTK 1995 – cz. I, poz. 16, s. 166).

Orzeczenie TK z dnia 9 stycznia 1996 r., w sprawie K 18/95 (OTK ZU 1996, nr 1, poz. 1, s. 20).

Orzeczenie TK z dnia 15 lipca 1996 r., w sprawie U 3/96 (OTK ZU 1996, nr 4, poz. 31, s. 255).

Orzeczenie TK z dnia 20 listopada 1996 r., w sprawie K 27/95 (OTK ZU 1996, nr 6, poz. 50, s. 446).

Orzeczenie TK z dnia 24 czerwca 1997 r., w sprawie K 21/96 (OTK ZU 1997, nr 2, poz. 23, s. 215).

Orzeczenie TK z dnia 20 października 2010 r., w sprawie P 37/09 (OTK-A 2010, nr 8, poz. 79).

- Postanowienie TK z dnia 25 września 1991 r., w sprawie S 6/91 (OTK 1991, poz. 34, s. 294).
- Postanowienie TK z dnia 24 października 2001 r., w sprawie SK 10/01 (OTK 2001, nr 7, poz. 225).
- Postanowienie TK z dnia 14 grudnia 2004 r., w sprawie SK 29/03 (OTK ZU 2004, nr 11, Seria A, poz. 124, s. 1457).
- Uchwała TK z dnia 25 września 1991 r., w sprawie W 1/91 (OTK 1991, poz. 19, s. 201).
- Uchwała TK z dnia 6 września 1995 r., w sprawie W 20/94 (OTK 1995 – cz. II, poz. 44, s. 262).
- Wyrok TK z dnia 25 listopada 1997 r., w sprawie K 26/97 (OTK ZU 1997, nr 5–6, poz. 64, s. 448).
- Wyrok TK z dnia 19 maja 1998 r., w sprawie U 5/97 (OTK 1998, nr 4, poz. 46).
- Wyrok TK z dnia 9 czerwca 1998 r., w sprawie K 28/97 (OTK ZU 1998, nr 4, poz. 50, s. 299).
- Wyrok TK z dnia 21 października 1998 r., w sprawie K 24/98 (OTK 1998, nr 6, poz. 97).
- Wyrok TK z dnia 5 stycznia 1999 r., w sprawie K 27/98 (OTK 1999, nr 1, poz. 1).
- Wyrok TK z dnia 24 lutego 1999 r., w sprawie SK 4/98 (OTK 1999, nr 2, poz. 24).
- Wyrok TK z dnia 25 lutego 1999 r., w sprawie K 23/98 (OTK 1999, nr 2, poz. 25).
- Wyrok TK z dnia 16 marca 1999 r., w sprawie SK 19/98 (OTK ZU 1999, nr 3, poz. 36, s. 209).
- Wyrok TK z dnia 23 marca 1999 r., w sprawie K 2/98 (OTK 1999, nr 3, poz. 38).
- Wyrok TK z dnia 2 czerwca 1999 r., w sprawie K 34/98 (OTK ZU 1999, nr 5, poz. 94, s. 478).
- Wyrok TK z dnia 12 stycznia 2000 r., w sprawie P 11/98 (OTK 2000, nr 1, poz. 3).
- Wyrok TK z dnia 10 maja 2000 r., w sprawie K 21/99 (OTK ZU 2000, nr 4, poz. 109, s. 563).
- Wyrok TK z dnia 3 października 2000 r., w sprawie K 33/99 (OTK ZU 2000, nr 6, poz. 188, s. 1003).
- Wyrok TK z dnia 15 listopada 2000 r., w sprawie P 12/99 (OTK 2000, nr 7, poz. 260).
- Wyrok TK z dnia 5 grudnia 2000 r., w sprawie K 35/99 (OTK ZU 2000, nr 8, poz. 295, s. 1422).
- Wyrok TK z dnia 24 stycznia 2001 r., w sprawie SK 30/99 (OTK 2000, nr 1, poz. 3).
- Wyrok TK z dnia 7 lutego 2001 r., w sprawie K 27/00 (OTK 2001, nr 2, poz. 29).
- Wyrok TK z dnia 4 kwietnia 2001 r., w sprawie K 11/2000 (OTK 2001, nr 3, poz. 54).
- Wyrok TK z dnia 4 grudnia 2001 r., w sprawie SK 18/00 (OTK 2001, nr 8, poz. 256).
- Wyrok TK z dnia 15 października 2002 r., w sprawie SK 6/02 (OTK-A 2002, nr 5, poz. 65).
- Wyrok TK z dnia 19 grudnia 2002 r., w sprawie K 33/02 (OTK-A 2002, nr 7, poz. 97).

- Wyrok TK z dnia 23 września 2003 r., w sprawie K 20/02 (OTK-A 2003, nr 7, poz. 76).
- Wyrok TK z dnia 9 października 2003 r., w sprawie I CK 150/02 (OSNC 2004, nr 7–8, poz. 132).
- Wyrok TK z dnia 11 maja 2004 r. w sprawie SK 4/03 (Legalis 62947).
- Wyrok TK z dnia 1 lutego 2005 r. w sprawie SK 62/03 (Legalis 667777).
- Wyrok TK z dnia 8 maja 2006 r., w sprawie SK 32/05 (OTK ZU 2006, nr 5, Seria A, poz. 54, s. 544).
- Wyrok TK z dnia 17 maja 2006 r., w sprawie K 33/05 (OTK ZU 2006, nr 5, Seria A, poz. 57, s. 571).
- Wyrok TK z 20 grudnia 2007 r., w sprawie P 37/06 (Dz.U. z 2007 r., nr 347, poz. 1844).
- Wyrok TK z dnia 17 marca 2008 r., w sprawie K 32/05 (Dz.U. 2008, nr 51, poz. 299).
- Wyrok TK z dnia 16 listopada 2011 r., w sprawie SK 45/09 (OTK-A 2011, nr 9, poz. 97).
- Wyrok TK z dnia 25 października 2015 r. w sprawie SK 28/14 (Legalis 1348561).
- Wyrok TK z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie SK 31/14 (LEX 1461213).
- Wyrok TK z dnia 3 lipca 2020 r. w sprawie SK 31/01 (Legalis 54433).

Orzeczenia Sądu Najwyższego

- Uchwała SN z dnia 10 września 1976 r., w sprawie III CZP 41/76 (OSNCP 1997, nr 7, poz. 108).
- Uchwała SN z dnia 13 marca 1990 r., w sprawie V KZP 33/89 (OSP 1990, nr 10, s. 727).
- Uchwała SN z dnia 18 stycznia 2001 r., w sprawie III ZP 28/00 (OSNP 2001, nr 7, poz. 210).
- Uchwała SN z dnia 28 marca 2012 r., w sprawie I KZP 26/11 (OSNKW 2012, nr 4, poz. 36).
- Wyrok SN z dnia 2 września 1980 r., w sprawie I CR 286/80 (OSNCP 1981, nr 4, poz. 66).
- Wyrok SN z dnia 23 lipca 1992 r., w sprawie III ARN 40/92 („Państwo i Prawo” 1993, z. 3).
- Wyrok SN z dnia 18 listopada 1993 r., w sprawie III ARN 49/93 (OSNCP 1004, nr 9, poz. 181).
- Wyrok SN z dnia 16 lutego 1994 r., w sprawie III ARN 2/94 (OSNAPiUS 1994, nr 1, poz. 2).
- Wyrok SN z dnia 23 listopada 1994 r., w sprawie III ARN 55/94 (OSNAPiUS 1995, nr 7, poz. 83).
- Wyrok SN z dnia 7 kwietnia 1999 r., w sprawie I PKN 648/98 (OSNP 200, nr 11, poz. 423).

- Wyrok SN z dnia 9 czerwca 1999 r., w sprawie III RN 12/99 (OSNAPiUS 2000, nr 10, poz. 375).
- Wyrok SN z dnia 6 lutego 2002 r., w sprawie V CKN 1248/00 (OSP 2002, nr 10).
- Wyrok SN z dnia 5 maja 2010 r., w sprawie I PK 201/09 (LEX 1036598).
- Wyrok SN z dnia 18 grudnia 2018 r., w sprawie IV CSK 456/17 (LEX 2618571).
- Wyrok SN z dnia 23 października 2019 r., w sprawie I CSK 421/18 (LEX 3060571).
- Wyrok SN z dnia 5 grudnia 2019 r., w sprawie III PO 7/18 (OSNAPiUS 2020/4/38).
- Wyrok SN z dnia 11 grudnia 2019 r., w sprawie I NO 128/19 (LEX 3008441).
- Wyrok SN z dnia 17 września 2020 r., w sprawie II PK 6/19 (LEX 3063122).
- Postanowienie SN z dnia 19 grudnia 2003 r., w sprawie III CK 319/03 (OSNC 2005, nr 2, poz. 31).
- Postanowienie SN z dnia 19 lipca 2006 r., w sprawie I CSK 112/06 (LEX 1101698).

Orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego

- Uchwała NSA z dnia 13 października 1997 r., w sprawie FPK 13/97 (ONSA 1998, nr 1, poz. 7).
- Uchwała NSA z dnia 1 czerwca 1998 r., w sprawie OPS 2/98 (OSP 1998, nr 10, poz. 182).
- Uchwała NSA z dnia 22 czerwca 2011 r., w sprawie I GPS 1/11 (OSNAiWSA 2011, nr 5, poz. 93, LEX 824345).
- Wyrok NSA z dnia 19 marca 1981 r., w sprawie SA 234/81 (OSNA 1981, nr 1, poz. 23).
- Wyrok NSA z dnia 26 maja 1981 r., w sprawie SA 810/81 (OSNA 1981, nr 1, poz. 45).
- Wyrok NSA z dnia 11 czerwca 1981 r., w sprawie SA 820/81 (ONSA 1981, nr 1, poz. 57).
- Wyrok NSA z dnia 29 września 1981 r., w sprawie II SA 345/81 (ONSA 1981, nr 2, poz. 96).
- Wyrok NSA z dnia 10 sierpnia 1983 r., w sprawie I SA 367/83 (ONSA 1983, nr 2, poz. 64).
- Wyrok NSA z dnia 23 maja 1994 r., w sprawie IV SA 791/93 (LEX 25620).
- Wyrok NSA z dnia 18 stycznia 1995 r., w sprawie SA/Wr 1386/94 (POP 19996, poz. 26).
- Wyrok NSA z dnia 15 grudnia 1995 r., w sprawie SA/Lu 507/95 (LEX 27107).
- Wyrok NSA z dnia 5 lipca 1996 r., w sprawie I SA/Gd 579/96 (LEX Polonica 342545).
- Wyrok NSA z dnia 7 marca 1997 r., w sprawie I SA/Gd 1180/96 (LEX 29070).
- Wyrok NSA z dnia 25 lipca 1997 r., w sprawie I SA/Gd 92/96 (LEX 1689674).
- Wyrok NSA z dnia 6 stycznia 1998 r., w sprawie IV SA 1318/97 (LEX 43147).
- Wyrok NSA z dnia 11 marca 1998 r., w sprawie I SA/Lu 182/97 (LEX 34123).
- Wyrok NSA z dnia 13 marca 1998 r., w sprawie I SA/Lu 163/97 (LEX 35910).

- Wyrok NSA z dnia 28 kwietnia 1998 r., w sprawie I SA 1697/97 (LEX 44497).
- Wyrok NSA z dnia 20 maja 1998 r., w sprawie I SAKa 1605/96 (LEX 33414).
- Wyrok NSA z dnia 18 czerwca 1998 r., w sprawie IV SAB 23/98 (LEX 45681).
- Wyrok NSA z dnia 8 lipca 1998 r. w sprawie SZ/Sz 1626/97 (LEX 34746).
- Wyrok NSA z dnia 21 lipca 1998 r., w sprawie II SA 506/98 (LEX 41383).
- Wyrok NSA z dnia 26 sierpnia 1998 r., w sprawie I SA/Gd 1675/96 (LEX 34761).
- Wyrok NSA z dnia 23 września 1998 r., w sprawie III SA 2792/97 (LEX 44742).
- Wyrok NSA z dnia 20 stycznia 1999 r., w sprawie I SA/Gd 39/97 (LEX 37183).
- Wyrok NSA z dnia 26 stycznia 1999 r., w sprawie III SA 979/98 (LEX 39458).
- Wyrok NSA z dnia 30 marca 1999 r., w sprawie III SA 5537/98 (LEX 44836).
- Wyrok NSA z dnia 6 sierpnia 1999 r., w sprawie IV SA 2776/98 (LEX 47917).
- Wyrok NSA z dnia 5 października 1999 r., w sprawie IV SA 1502/97, (LEX 47792).
- Wyrok NSA z dnia 15 października 1999 r., w sprawie I SA 1654/97 (LEX 47915).
- Wyrok NSA z dnia 14 stycznia 2000 r., w sprawie III SA 63/99 (LEX 47239).
- Wyrok NSA z dnia 13 kwietnia 2000 r., w sprawie V SA 2362/99 (LEX 49871).
- Wyrok NSA z dnia 20 kwietnia 2010 r., w sprawie I OSK 1232/09 (LEX 594979).
- Wyrok NSA z dnia 14 kwietnia 2000 r., w sprawie III SA 1419/99 (LEX 47230).
- Wyrok NSA z dnia 19 maja 2000 r., w sprawie I SA/Gd 1809/89 (LEX 44380).
- Wyrok NSA z dnia 30 listopada 2000 r., w sprawie SA/Sz 1419/99 (LEX 53173).
- Wyrok NSA z dnia 7 grudnia 2000 r., w sprawie SA/Sz 1526/99 (LEX 53183).
- Wyrok NSA z dnia 14 marca 2001 r., w sprawie I SA/Lu 452/00 (LEX 47495).
- Wyrok NSA z dnia 14 marca 2001 r., w sprawie I SA/Lu 452/00 (LEX 47495).
- Wyrok NSA z dnia 11 kwietnia 2001 r., w sprawie II SA 317/07 (ONSA 2002/2/88, Monitor Podatkowy 2001/8/3, PP 2001/7/59).
- Wyrok NSA z dnia 23 kwietnia 2001 r., w sprawie II SAB 305/00 (LEX 541377).
- Wyrok NSA z dnia 4 lipca 2001 r., w sprawie I SA 301/00 (LEX 53964).
- Wyrok NSA z dnia 6 września 2001 r., w sprawie V SA 44/01 (LEX 50158).
- Wyrok NSA z dnia 4 kwietnia 2002 r., w sprawie I SA 2188/00 (LEX 81741).
- Wyrok NSA z dnia 11 lipca 2002 r., w sprawie I SA/Po 788/00 (Biuletyn Skarbowy 2002, nr 6, poz. 2).
- Wyrok NSA z dnia 20 stycznia 2005 r., w sprawie OSK 1755/04 (ONSA WSA 2005, nr 6, poz. 111).
- Wyrok NSA z dnia 20 maja 2005 r., w sprawie I SA/Ka 1744/96 (LEX 33416).
- Wyrok NSA z dnia 25 lipca 2006 r., w sprawie II OSK 463/05 (LEX 266471).
- Wyrok NSA z dnia 15 listopada 2006 r., w sprawie II OSK 135/05 (LEX 312009).
- Wyrok NSA z dnia 18 września 2007 r., w sprawie II OSK 1207/06 (LEX 37249).
- Wyrok NSA z dnia 29 listopada 2007 r., w sprawie I OSK 1404/07 (LEX 424663).
- Wyrok NSA z dnia 15 października 2008 r., w sprawie I OSK 1478/07 (LEX 500995).
- Wyrok NSA z dnia 23 grudnia 2008 r., w sprawie II FSK 945/80 (LEX 525843).

- Wyrok NSA z dnia 28 stycznia 2009 r., w sprawie II OSK 8/08 (LEX 525841).
Wyrok NSA z dnia 26 marca 2009 r., w sprawie II FSK 1462/08 (LEX 532596).
Wyrok NSA z dnia 7 maja 2009 r., w sprawie OSK 706/08 (LEX 574663).
Wyrok NSA z dnia 16 czerwca 2009 r., w sprawie II FSK 348/08 (LEX 512824).
Wyrok NSA z dnia 24 czerwca 2009 r., w sprawie II GSK 1055/08 (LEX 512759).
Wyrok NSA z dnia 8 lipca 2009 r., w sprawie II FSK 316/08 (LEX 544573).
Wyrok NSA z dnia 8 lipca 2009 r., w sprawie II FSK 618/08 (LEX 512826).
Wyrok NSA z dnia 8 lipca 2009 r., w sprawie II FSK 315/08 (LEX 512827).
Wyrok NSA z dnia 25 sierpnia 2009 r., w sprawie II OSK 1274/08 (LEX 549006).
Wyrok NSA z dnia 1 września 2009 r., w sprawie II FSK 489/10 (LEX 966166).
Wyrok NSA z dnia 23 września 2009 r., w sprawie II GSK 60/09 (LEX 596981).
Wyrok NSA z dnia 17 listopada 2009 r., w sprawie II FSK 946/08 (LEX 959023).
Wyrok NSA z dnia 18 grudnia 2009 r., w sprawie II FSK 996/08 (LEX 580749).
Wyrok NSA z dnia 19 stycznia 2010 r., w sprawie II FSK 1339/08 (LEX 595754).
Wyrok NSA z dnia 6 maja 2010 r., w sprawie II FSK 2135/08 (LEX 629462).
Wyrok NSA z dnia 17 maja 2010 r., w sprawie II OSK 872/09 (LEX 597924).
Wyrok NSA z dnia 24 sierpnia 2010 r., w sprawie I OSK 1428/99 (LEX 745012).
Wyrok NSA z dnia 19 listopada 2010 r., w sprawie II FSK 1957/10 (LEX 745716).
Wyrok NSA z dnia 9 lutego 2011 r., w sprawie II FSK 1604/09 (LEX 1070948).
Wyrok NSA z dnia 22 marca 2011 r., w sprawie II FSK 2601/10 (LEX 992291).
Wyrok NSA z dnia 6 kwietnia 2011 r., w sprawie I OSK 1336/10 (LEX 1082631).
Wyrok NSA z dnia 21 czerwca 2011 r., w sprawie II FSK 301/10 (Legalis 350964).
Wyrok NSA z dnia 29 czerwca 2011 r., w sprawie II OSK 1149/10 (LEX 1083549).
Wyrok NSA z dnia 23 sierpnia 2011 r., w sprawie II OSK 1262/10 (LEX 1068979).
Wyrok NSA z dnia 25 sierpnia 2011 r., w sprawie II FSK 490/10 (LEX 895963).
Wyrok NSA z dnia 18 października 2011 r., w sprawie II FSK 797/10 (LEX 984589).
Wyrok NSA z dnia 18 października 2011 r., w sprawie II GSK 1032/10 (LEX 10701921).
Wyrok NSA z dnia 27 października 2011 r., w sprawie I OSK 2125/10 (LEX 1149311).
Wyrok NSA z dnia 14 grudnia 2011 r., w sprawie II FSK 1154/10 (LEX 1151270).
Wyrok NSA z dnia 18 stycznia 2012 r., w sprawie II GSK 1490/10 (LEX 1113723).
Wyrok NSA z dnia 24 stycznia 2012 r., w sprawie II OSK 2101/10 (LEX 1138073).
Wyrok NSA z dnia 29 lutego 2012 r., w sprawie I OSK 2164/11 (LEX 1136664).
Wyrok NSA z dnia 29 lutego 2019 r., w sprawie I OSK 2112/11 (LEX 1264670).
Wyrok NSA z dnia 17 kwietnia 2012 r., w sprawie II OSK 179/11 (LEX 1410753).
Wyrok NSA z dnia 10 maja 2012 r., w sprawie I OSK 2165/11 (Legalis 654540).
Wyrok NSA z dnia 17 maja 2012 r., w sprawie II FSK 2251/10 (LEX 121455).
Wyrok NSA z dnia 12 czerwca 2012 r., w sprawie II GSK 597/11 (LEX 1244771).
Wyrok NSA z dnia 22 grudnia 2012 r., w sprawie II GSK 1357/10 (LEX 1151650).
Wyrok NSA z dnia 14 lutego 2013 r., w sprawie II FSK 1225/11 (LEX 1358230).

Wyrok NSA z dnia 11 kwietnia 2013 r., w sprawie I OSK 1833/12 (LEX 1336329).
Wyrok NSA z dnia 16 kwietnia 2013 r., w sprawie II FSK 1690/13 (LEX 1336919).
Wyrok NSA z dnia 23 kwietnia 2013 r., w sprawie II OSK 295/12 (LEX 1365873).
Wyrok NSA z dnia 3 lipca 2013 r., w sprawie II FSK 2229/11 (LEX 1342100).
Wyrok NSA z dnia 1 sierpnia 2013 r., w sprawie III OSK 745/12 (Legalis 737533).
Wyrok NSA z dnia 25 lutego 2014 r., w sprawie II FSK 687/12 (LEX 1497996).
Wyrok NSA z dnia 14 maja 2014 r., w sprawie II FSK 1408/12 (LEX 1465258).
Wyrok NSA z dnia 10 czerwca 2014 r., w sprawie II FSK 1705/12 (LEX 1518893).
Wyrok NSA z dnia 10 czerwca 2014 r., w sprawie II FSK 687/12 (LEX 1494996).
Wyrok NSA z dnia 7 listopada 2014 r., w sprawie II FSK 1034/13 (LEX 1598292).
Wyrok NSA z dnia 2 marca 2016 r., w sprawie II FSK 40/14 (Legalis 1455117).
Wyrok NSA z dnia 5 lipca 2016 r., w sprawie I OSK 513/15 (LEX 2100728).
Wyrok NSA z dnia 19 stycznia 2017 r., w sprawie II GSK 302/15 (Legalis 1604712).
Wyrok NSA z dnia 6 października 2017 r., w sprawie II FSK 2619/15 (LEX 2427698).
Wyrok NSA z dnia 27 lutego 2018 r., w sprawie II OSK 3116/17 (LEX 2483486).
Wyrok NSA z dnia 28 marca 2018 r., w sprawie II FSK 856/16 (LEX 2495161).
Wyrok NSA z dnia 18 kwietnia 2018 r., w sprawie I OSK 2174/17 (LEX 2522147).
Wyrok NSA z dnia 22 sierpnia 2018 r., w sprawie II FSK 2231/16 (LEX 2567322).
Wyrok NSA z dnia 22 sierpnia 2018 r., w sprawie II OSK 2107/16 (LEX 2567325).
Wyrok NSA z dnia 19 września 2018 r., w sprawie I GSK 211/15 (LEX 2580152).
Wyrok NSA z dnia 26 września 2018 r., w sprawie I GSK 596/15 (LEX 2573170).
Wyrok NSA z dnia 26 września 2018 r., w sprawie I GSK 233/15 (LEX 2577884).
Wyrok NSA z dnia 24 października 2018 r., w sprawie II FSK 2392/16 (LEX 2583545).
Wyrok NSA z dnia 6 marca 2019 r., w sprawie I OSK 2364/18 (LEX 242531).
Wyrok NSA z dnia 27 marca 2019 r., w sprawie I OSK 1541/17 (LEX 2681574).
Wyrok NSA z dnia 17 kwietnia 2019 r., w sprawie I OSK 3046/18 (LEX 2778028).
Wyrok NSA z dnia 29 czerwca 2019 r., w sprawie II OSK 2683/14 (Legalis 15111271).
Wyrok NSA z dnia 25 lipca 2019 r., w sprawie II OSK 2323/17 (LEX 2711728).
Wyrok NSA z dnia 21 sierpnia 2019 r., w sprawie II FSK 2503/17 (LEX 2724980).
Wyrok NSA z dnia 29 sierpnia 2019 r., w sprawie II OSK 2390/17 (LEX 2733593).
Wyrok NSA z dnia 3 września 2019 r., w sprawie II FSK 3083/17 (LEX 2751937).
Wyrok NSA z dnia 14 września 2019 r., w sprawie I GSK 191/15 (LEX 2578067).
Wyrok NSA z dnia 24 września 2019 r., w sprawie II OSK 2200/18 (LEX 2735745).
Wyrok NSA z dnia 11 października 2019 r., w sprawie II FSK 3656/17 (Legalis 2237903).
Wyrok NSA z dnia 18 października 2019 r., w sprawie II FSK 960/19 (LEX 2759181).
Wyrok NSA z dnia 21 listopada 2019 r., w sprawie II OSK 43/18 (LEX 2774685).
Wyrok NSA z dnia 21 listopada 2019 r., w sprawie II OSK 3322/17 (LEX 2774545).
Wyrok NSA z dnia 28 listopada 2019 r., w sprawie II OSK 146/18 (LEX 2778272).
Wyrok NSA z dnia 17 grudnia 2019 r., w sprawie II FSK 311/18 (LEX 2777642).

- Wyrok NSA z dnia 17 grudnia 2019 r., w sprawie I GSK 879/19 (LEX 278221).
- Wyrok NSA z dnia 18 grudnia 2019 r., w sprawie II OSK 356/18 (LEX 2976620).
- Wyrok NSA z dnia 18 grudnia 2019 r., w sprawie II OSK 322/18 (LEX 2777699).
- Wyrok NSA z dnia 18 grudnia 2019 r., w sprawie II OSK 1288/17 (LEX 2777673).
- Wyrok NSA z dnia 6 stycznia 2020 r., w sprawie II FSK 581/18 (LEX 3019751).
- Wyrok NSA z dnia 10 stycznia 2020 r., w sprawie II FSK 2600/19 (LEX 2782099).
- Wyrok NSA z dnia 15 stycznia 2020 r., w sprawie I OSK 1454/18 (LEX 3038129).
- Wyrok NSA z dnia 3 lutego 2020 r., w sprawie II FSK 1749/18 (LEX 3076126).
- Wyrok NSA z dnia 12 lutego 2020 r., w sprawie I OSK 3812/18 (LEX 3038179).
- Wyrok NSA z dnia 19 lutego 2020 r., w sprawie II OSK 932/18 (LEX 3022271).
- Wyrok NSA z dnia 25 lutego 2020 r., w sprawie II FSK 786/18 (LEX 3009933).
- Wyrok NSA z dnia 25 lutego 2020 r., w sprawie II FSK 1970/19 (LEX 3041230).
- Wyrok NSA z dnia 27 lutego 2020 r., w sprawie II FSK 792/18 (LEX 2804008).
- Wyrok NSA z dnia 17 marca 2020 r., w sprawie II GSK 1526/19 (LEX 3020206).
- Wyrok NSA z dnia 21 kwietnia 2020 r., w sprawie II OSK 2053/19 (LEX 3059161).
- Wyrok NSA z dnia 23 kwietnia 2020 r., w sprawie II OSK 1917/19 (LEX 3041318).
- Wyrok NSA z dnia 28 kwietnia 2020 r., w sprawie II OSK 1019/19 (LEX 2982147).
- Wyrok NSA z dnia 30 kwietnia 2020 r., w sprawie II OSK 668/19 (LEX 3034325).
- Wyrok NSA z dnia 30 kwietnia 2020 r., w sprawie I OSK 22/19 (LEX 30094113).
- Wyrok NSA z dnia 7 maja 2020 r., w sprawie I OSK 3977/18 (LEX 2979076).
- Wyrok NSA z dnia 18 maja 2020 r., w sprawie I OSK 1646/19 (LEX 3030481).
- Wyrok NSA z dnia 4 czerwca 2020 r., w sprawie I GSK 449/20 (LEX 3058863).
- Wyrok NSA z dnia 4 czerwca 2020 r., w sprawie II FSK 472/20 (LEX 3021700).
- Wyrok NSA z dnia 10 czerwca 2020 r., w sprawie II OSK 3971/19 (LEX 3030360).
- Wyrok NSA z dnia 17 czerwca 2020 r., w sprawie II FSK 629/20 (LEX 304305).
- Wyrok NSA z dnia 23 czerwca 2020 r., w sprawie II OSK 379/19 (LEX 1873391).
- Wyrok NSA z dnia 9 lipca 2020 r., w sprawie I OSK 27/20 (LEX 3058560).
- Wyrok NSA z dnia 14 lipca 2020 r., w sprawie II OSK 688/20 (LEX 3058675).
- Wyrok NSA z dnia 20 lipca 2020 r., w sprawie II OSK 1464/18 (LEX 308752).
- Wyrok NSA z dnia 27 lipca 2020 r., w sprawie II OSK 511/20 (LEX 3064462).
- Wyrok NSA z dnia 28 lipca 2020 r., w sprawie II FSK 2427/19 (LEX 3035000).
- Wyrok NSA z dnia 29 lipca 2020 r., w sprawie II FSK 1646/18 (LEX 3047852).
- Wyrok NSA z dnia 30 lipca 2020 r., w sprawie I GSK 760/20 (LEX 3047746).
- Wyrok NSA z dnia 4 sierpnia 2020 r., w sprawie II FSK 1256/18 (LEX 3045723).
- Wyrok NSA z dnia 4 sierpnia 2020 r., w sprawie II FSK 1225/18 (LEX 3058071).
- Wyrok NSA z dnia 12 sierpnia 2020 r., w sprawie II FSK 1188/18 (LEX 3049854).
- Wyrok NSA z dnia 20 sierpnia 2020 r., w sprawie II OSK 1413/20 (LEX 3058252).
- Wyrok NSA z dnia 25 sierpnia 2020 r., w sprawie II FSK 1324/18 (LEX 3054795).
- Wyrok NSA z dnia 25 sierpnia 2020 r., w sprawie II FSK 1200/18 (LEX 3046122).

Wyrok NSA z dnia 26 sierpnia 2020 r., w sprawie II OSK 1002/20 (LEX 3075965).
Wyrok NSA z dnia 17 września 2020 r., w sprawie II OSK 53/19 (LEX 3062967).
Wyrok NSA z dnia 22 września 2020 r., w sprawie II FSK 1705/18 (LEX 3062667).
Wyrok NSA z dnia 29 września 2020 r., w sprawie II OSK 2259/18 (LEX 3057756).
Wyrok NSA z dnia 3 listopada 2020 r., w sprawie II FSK 1750/18 (LEX 3076963).
Wyrok NSA z dnia 5 listopada 2020 r., w sprawie I OSK 1626/18 (LEX 3082167).
Postanowienie NSA z dnia 3 czerwca 1997 r., w sprawie I SA/ Łd 372/96 (LEX 29359).
Postanowienie NSA z dnia 15 czerwca 2004 r., w sprawie Gw 2/04 (LEX 366191).
Postanowienie NSA z dnia 16 września 2010 r., w sprawie II FSK 1608/10 (LEX 742299).
Postanowienie NSA z dnia 19 października 2012 r., w sprawie I OSK 2414/12 (LEX 1264725).
Postanowienie NSA z dnia 10 grudnia 2013 r., w sprawie II GZ 720/13 (LEX 1420268).

Orzeczenia WSA w Białymstoku

Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 17 stycznia 2008 r., w sprawie II SA/Bk 649/07 (LEX 509178).
Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 17 czerwca 2010 r., w sprawie II SA/Bk 103/10 (LEX 659459).
Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 13 października 2010 r., w sprawie I SA/Bk 392/10 (LEX 747314).
Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 27 października 2010 r., w sprawie I SA/Bk 418/10 (LEX 747326).
Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 31 sierpnia 2011 r., w sprawie I SA/Bk 232/11 (LEX 1084086).
Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 3 listopada 2011 r., w sprawie II SA/Bk 505/11 (LEX 1084644).
Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 12 grudnia 2012 r., w sprawie I SA/Bk 339/12 (LEX 1233215).
Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 7 czerwca 2013 r., w sprawie I SA/Bk 134/13 (LEX 1400839).
Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 3 czerwca 2014 r., w sprawie I SA/Bk 181/14 (LEX 1512051).
Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 16 maja 2019 r., w sprawie II SA/Bk 204/19 (LEX 2682025).
Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 18 grudnia 2019 r., w sprawie I SA/Bk 417/19 (LEX 2764224).

- Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 11 marca 2020 r., w sprawie III AUa 461/19 (Legalis 2333954).
- Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 9 czerwca 2020 r., w sprawie II SA/Bk 877/19 (LEX 3035806).
- Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 9 czerwca 2020 r., w sprawie II SA/Bl 304/20 (LEX 3026007).
- Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 18 czerwca 2020 r., w sprawie II SA/Bk 137/20 (LEX 3030460).
- Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 21 października 2020 r., w sprawie I SA/Bk 647/20 (LEX 3083638).

Orzeczenia WSA w Bydgoszczy

- Wyrok WSA w Bydgoszczy z dnia 12 września 2007 r., w sprawie II SA/Bd 255/07 (LEX 384141).
- Wyrok WSA w Bydgoszczy z dnia 5 maja 2009 r., w sprawie II SA/Bd 114/09 (LEX 565723).
- Wyrok WSA w Bydgoszczy z dnia 24 listopada 2010 r., w sprawie I SA/Bd 880/10 (LEX 747167).
- Wyrok WSA w Bydgoszczy z dnia 5 lutego 2013 r., w sprawie II SA/Bd 1154/12 (LEX 1351402).
- Wyrok WSA w Bydgoszczy z dnia 6 czerwca 2013 r., w sprawie II SA/Bd 277/13 (Legalis 793663)
- Wyrok WSA w Bydgoszczy z dnia 1 września 2015 r., w sprawie II SA/Bd 521/15 (LEX 13650111).
- Wyrok WSA w Bydgoszczy z dnia 17 października 2018 r., w sprawie I SA/Bd 565/18 (LEX 2573500).
- Wyrok WSA w Bydgoszczy z dnia 7 maja 2019 r., w sprawie I SA/Bd 167/19 (LEX 2684529).
- Wyrok WSA w Bydgoszczy z dnia 8 października 2019 r., w sprawie II SA/Bd 488/19 (Legalis 2247227).
- Wyrok WSA w Bydgoszczy z dnia 28 stycznia 2020 r., w sprawie II SA/Bd 929/19 (LEX 2798745).
- Wyrok WSA w Bydgoszczy z dnia 19 lutego 2020 r., w sprawie I SA/Bd 689/10 (LEX 2924654).
- Wyrok WSA w Bydgoszczy z dnia 10 marca 2020 r., w sprawie II SA/Bd 1151/19 (LEX 3027180).

Orzeczenia WSA w Gdańsku

- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 28 września 2006 r., w sprawie I SA/Gd 637/05 (LEX 508559).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 23 września 2008 r., w sprawie I SA/Gd 450/08 (LEX 470986).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 16 października 2008 r., w sprawie I SA/Gd 317/08 (LEX 500998).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 28 września 2009 r., w sprawie I SA/Gd 637/05 (LEX 508559).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 21 września 2011 r., w sprawie I SA/Gd 524/11 (LEX 10900147).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 29 listopada 2011 r., w sprawie I SA/Gd 873/11 (LEX 1101162).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 15 grudnia 2011 r., w sprawie III SA/Gd 302/11 (LEX 1153890).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 11 kwietnia 2012 r., w sprawie I SA/Gd 26/12 (LEX 1145231).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 4 kwietnia 2013 r., w sprawie I SA/Gd 189/13 (LEX 1368407).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 5 czerwca 2013 r., w sprawie I SA/Gd464/13 (LEX 1368564).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 9 lipca 2013 r., w sprawie I SA/Gd 635/12 (LEX 1368638).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 27 lipca 2019 r., w sprawie II SA/Gd 135/19 (LEX 2704677).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 6 listopada 2019 r., w sprawie II SA/Gd 204/19 (LEX 2740102).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 10 marca 2020 r., w sprawie I SA/Gd 20/20 (LEX 2979581).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 24 marca 2020 r. w sprawie I SA/Gd 1931/19 (LEX 3012512).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 24 marca 2020 r., w sprawie I SA/Gd 1932/19 (LEX 3031246).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 22 kwietnia 2020 r., w sprawie I SA/Gd 2185/19 (LEX 3025668).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 28 maja 2020 r., w sprawie III SA/Gd 87/20 (LEX 3015933).

- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 28 maja 2020 r., w sprawie III SA/Gd 323/20 (LEX 3012294).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 28 maja 2020 r., w sprawie III SA/Gd 144/20 (LEX 3012157).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 28 maja 2020 r., w sprawie III SA/Gd 364/20 (LEX 3012146).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 10 czerwca 2020 r., w sprawie II SA/Gd 66/20 (LEX 3052115).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 2 lipca 2020 r., w sprawie III SA/Gd 133/20 (LEX 3028559).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 18 sierpnia 2020 r., w sprawie I SA/Gd 1921/19 (LEX 3061859).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 18 sierpnia 2020 r., w sprawie I SA/Gd 423/20 (LEX 3043712).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 8 września 2020 r., w sprawie I SA/Gd 92/20 (LEX 3061745).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 6 października 2020 r., w sprawie I SA/Gd 697/20 (LEX 3061162).
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 28 października 2020 r., w sprawie II SA/Gd 401/20 (LEX 3076227).

Orzeczenia WSA w Gliwicach

- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 6 marca 2008 r., w sprawie II SA/Gl 412/07 (LEX 487240).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 5 maja 2008 r., w sprawie I SA/Gl 932/07 (LEX 469776).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 11 września 2009 r., w sprawie II SA/GI 70/09 (LEX 555308).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 17 listopada 2010 r., w sprawie II SA/Gl 434/10 (LEX 752805).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 23 marca 2012 r., w sprawie II SA/Gl 532/11 (LEX 1138427).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 26 listopada 2012 r., w sprawie I SA/Gl 442/12 (LEX 1247659).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 23 października 2013 r., w sprawie I SA/Gl 1389/12 (LEX 1383736).

- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 27 maja 2014 r., w sprawie I SA/Gl 1329/13 (LEX 1522189).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 8 września 2014 r., w sprawie II SA/Gl 167/ 14 (LEX 1512313).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 15 stycznia 2015 r., w sprawie I SA/Gl 711/14 (LEX 1643338).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 8 listopada 2017 r., w sprawie II SA/Gl 752/17 (Legalis 1697702).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 19 grudnia 2018 r., w sprawie IV SA/Gl 609/18 (LEX 2603931).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 27 czerwca 2018 r., w sprawie II SAB/Gl 18/18 (LEX 2513827).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 9 października 2018 r., w sprawie I SA/Gl 598/18 (Legalis 1833860).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 31 października 2018 r., w sprawie II SA/Gl 622/18 (LEX 2574386).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 19 grudnia 2018 r., w sprawie IV SA/Gl 609/18 (LEX 2603931).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 22 stycznia 2019 r., w sprawie I SA/Gl 905/18 (Legalis 1871546).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 19 lutego 2019 r., w sprawie I SA/Gl 1033/18 (Legalis 1878876).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 28 lutego 2019 r., w sprawie IV SA/Gl 1023/16 (LEX 2626643).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 9 października 2019 r., w sprawie II SA/Gl 811/19 (LEX 2735738).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 22 października 2019 r., w sprawie I SA/Gl 279/19 (Legalis 2250155).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 4 września 2019 r., w sprawie I SA/Gl 945/19 (LEX 2736852).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 13 listopada 2019 r., w sprawie I SA/Gl 609/19 (LEX 2764989).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 4 grudnia 2019 r., w sprawie I SA/Gl 768/19 (LEX 2758598).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 18 grudnia 2019 r., w sprawie II SA/Gl 1264/19 (LEX 2782208).
- Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 19 grudnia 2019 r., w sprawie II SA/Gl 1180/19 (LEX 2768357).

Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 22 stycznia 2020 r., w sprawie I SA/Gl 1398/19 (LEX 2848055).

Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 4 lutego 2020 r., w sprawie I SA/Gl 929/19 (Legalis 2281671).

Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 3 marca 2020 r., w sprawie I SA/Gl 902/19 (Legalis 2391494).

Orzeczenia WSA w Gorzowie Wielkopolskim

Wyrok WSA w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 30 października 2008 r., w sprawie I SA/Go 678/08 (LEX 576720).

Wyrok WSA w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 12 kwietnia 2018 r., w sprawie II SAB/Go 10/18 (LEX 2481265).

Wyrok WSA w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 18 kwietnia 2018 r., w sprawie II SA/Go 1179/11 (Legalis 1767761).

Wyrok WSA w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 12 marca 2020 r., w sprawie I SA/Go 14/20 (LEX 2945493).

Wyrok WSA w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 14 maja 2020 r., w sprawie II SA/Go 50/20 (LEX 3018123).

Wyrok WSA w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 25 czerwca 2020 r., w sprawie II SA/Go 88/20 (LEX 3029049).

Wyrok WSA w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 30 czerwca 2020 r., w sprawie II SA/Go 212/20 (LEX 3031345).

Orzeczenia WSA w Kielcach

Wyrok WSA w Kielcach z dnia 29 stycznia 2008 r., w sprawie II SA/Ke 683/07 (LEX 471275).

Wyrok WSA w Kielcach z dnia 24 listopada 2011 r., w sprawie II SA/Ke 707/11 (LEX 1133598).

Wyrok WSA w Kielcach 14 grudnia 2017 r., w sprawie I SA/Ke 619/17 (LEX 2417766).

Wyrok WSA w Kielcach z dnia 29 kwietnia 2020 r., w sprawie II SA/Ke 208/20 (LEX 3020317).

Wyrok WSA w Kielcach z dnia 24 września 2020 r., w sprawie I SA/Ke 104/20 (LEX 3067290).

Orzeczenia WSA w Krakowie

- Wyrok WSA w Krakowie z dnia 14 grudnia 2007 r., w sprawie II SA/Kr 569/07 (LEX 4792888).
- Wyrok WSA w Krakowie z dnia 21 stycznia 2010 r., w sprawie III SA/Kr 423/09 (LEX 559843).
- Wyrok WSA w Krakowie z dnia 17 lutego 2011 r., w sprawie I SA/Kr 2090/10 (LEX 990983).
- Wyrok WSA w Krakowie z dnia 22 sierpnia 2012 r., w sprawie III SA/Kr 1099/11 (Legalis 870149).
- Wyrok WSA w Krakowie z dnia 16 kwietnia 2013 r., w sprawie III SA/Kr 1104/12 (Legalis 770182).
- Wyrok WSA w Krakowie z dnia 6 września 2013 r., w sprawie II SA/Kr 722/13 (Legalis 865559).
- Wyrok WSA w Krakowie z dnia 14 stycznia 2014 r., w sprawie III SA/Kr 1093/13 (Legalis 965454).
- Wyrok WSA w Krakowie z dnia 21 marca 2014 r., w sprawie II SAB/Kr 9/14 (LEX 1520267).
- Wyrok WSA w Krakowie z dnia 9 września 2014 r., w sprawie I SA/Kr 871/14 (LEX 1512475).
- Wyrok WSA w Krakowie z dnia 18 września 2014 r., w sprawie I SA/Kr 798/14 (LEX 1512455).
- Wyrok WSA w Krakowie z dnia 21 maja 2018 r., w sprawie I SA/Kr 1325/17 (LEX 2504583).
- Wyrok WSA w Krakowie z dnia 8 października 2018 r., w sprawie II SA/Kr 852/18 (LEX 2567070).
- Wyrok WSA w Krakowie z dnia 30 października 2019 r., w sprawie VII SA/Kr 2040/17 (LEX 2544034).
- Wyrok WSA w Krakowie z dnia 16 października 2019 r., w sprawie I SA/Kr 958/19 (LEX 2734266).
- Wyrok WSA w Krakowie z dnia 14 listopada 2019 r., w sprawie II SA/Kr 828/19 (LEX 2741056).
- Wyrok WSA w Krakowie z dnia 20 grudnia 2019 r., w sprawie II SA/Kr 783/19 (LEX 2782233).
- Wyrok WSA w Krakowie z dnia 31 marca 2020 r., w sprawie III SA/Kr 1512/19 (LEX 3037054).
- Wyrok WSA w Krakowie z dnia 6 maja 2020 r., w sprawie VII SA/Kr 2905/19 (LEX 3078523).

Orzeczenia WSA w Lublinie

Wyrok WSA w Lublinie z dnia 30 października 2008 r., w sprawie II SA/Lu 163/97 (LEX 35910).

Wyrok WSA w Lublinie z dnia 3 grudnia 2010 r., w sprawie I SA/Lu 583/10 (LEX 749474).

Wyrok WSA w Lublinie z dnia 22 sierpnia 2018 r., w sprawie I SA/Lu 314/18 (LEX 2541644).

Wyrok WSA w Lublinie z dnia 12 lutego 2020 r., w sprawie I SA/Lu 761/19 (LEX 2945402).

Wyrok WSA w Lublinie z dnia 29 kwietnia 2020 r., w sprawie I SA/Lu 768/19 (LEX 3030675).

Wyrok WSA w Lublinie z dnia 30 kwietnia 2020 r., w sprawie II SA/Lu 45/20 (LEX 3065272).

Wyrok WSA w Lublinie z dnia 12 maja 2020 r., w sprawie I SA/Lu 60/20 (LEX 3030645).

Wyrok WSA w Lublinie z dnia 20 listopada 2020 r., w sprawie I SA/Lu 409/20 (LEX 308101).

Orzeczenia WSA w Łodzi

Wyrok WSA w Łodzi z dnia 10 listopada 1999 r., w sprawie I SA/Łd 1429/97 (LEX 40541).

Wyrok WSA w Łodzi z dnia 9 stycznia 2008 r., w sprawie I SA/Łd 640/07 (LEX 501549).

Wyrok WSA w Łodzi z dnia 17 stycznia 2008 r., w sprawie II SA/Łd 984/10 (LEX 510953).

Wyrok WSA w Łodzi z dnia 15 stycznia 2009 r., w sprawie III SA/Łd 20/08 (Legalis 212704).

Wyrok WSA w Łodzi z dnia 22 kwietnia 2009 r., w sprawie II SA/Łd 64/09 (Legalis 212173).

Wyrok WSA w Łodzi z dnia 17 maja 2011 r., w sprawie II SA/Łd 395/11 (LEX 795724).

Wyrok WSA w Łodzi z dnia 7 lutego 2012 r., w sprawie III SA/Łd 1074/11 (LEX III16594).

Wyrok WSA w Łodzi z dnia 8 maja 2014 r., w sprawie II SA/Łd 66/14 (LEX 1468006).

Wyrok WSA w Łodzi z dnia 26 czerwca 2016 r., w sprawie III SA/Łd 52/19 (Legalis 1973879).

Wyrok WSA w Łodzi z dnia 6 lutego 2020 r., w sprawie II SA/Łd 965/19 (LEX 2781742).

Wyrok WSA w Łodzi z dnia 16 lipca 2019 r., w sprawie I SA/Sz 749/19 (LEX 3039730).

Wyrok WSA w Łodzi z dnia 30 lipca 2020 r., w sprawie III SA/Łd 1095/19 (Legalis 2449466).

Orzeczenia WSA w Olsztynie

Wyrok WSA w Olsztynie z dnia 17 grudnia 2009 r., w sprawie II SA/Ol 1002/09 (LEX 583032).

Wyrok WSA w Olsztynie z dnia 26 kwietnia 2012 r., w sprawie I SA/Ol 176/12 (LEX 1162868).

Wyrok WSA w Olsztynie z dnia 6 listopada 2012 r., w sprawie II SA/Ol 839/12 (LEX 550682).

Wyrok WSA w Olsztynie z dnia 23 października 2013 r., w sprawie I SA/Ol 587/13 (LEX 1389586).

Wyrok WSA w Olsztynie z dnia 4 września 2014 r., w sprawie I SA/Ol 503/14 (LEX 1510011).

Wyrok WSA w Olsztynie z dnia 12 grudnia 2017 r., w sprawie II SA/Ol 912/17 (Legalis 1712108).

Wyrok WSA w Olsztynie z dnia 21 marca 2019 r., w sprawie II SA/Ol 163/19 (LEX 2641415).

Wyrok WSA w Olsztynie z dnia 26 czerwca 2019 r., w sprawie I SA/Ol 208/19 (LEX 2694916).

Orzeczenia WSA w Opolu

Wyrok WSA w Opolu z dnia 14 lipca 2010 r., w sprawie I SA/Op 158/10 (LEX 589847).

Wyrok WSA w Opolu z dnia 14 lipca 2010 r., w sprawie I SA/Op 159/10 (LEX 661222).

Wyrok WSA w Opolu z dnia 18 grudnia 2013 r., w sprawie I SA/Op 720/13 (LEX 146974).

Wyrok WSA w Opolu z dnia 12 czerwca 2019 r., w sprawie I SA/Op 301/17 (LEX 2692462).

Wyrok WSA w Opolu z dnia 25 czerwca 2020 r., w sprawie I SA/Op 522/19 (LEX 3027795).

Wyrok WSA w Opolu z dnia 20 sierpnia 2020 r., w sprawie II SA/Op 174/20 (LEX 3051012).

Orzeczenia WSA w Poznaniu

Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 6 maja 2010 r., w sprawie I SA/Po 1022/09 (LEX 958894).

Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 7 września 2010 r., w sprawie I SA/Po 337/10 (LEX 749876).

Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 8 czerwca 2011 r., w sprawie IV SA/Po 255/11 (LEX 435167).

Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 19 stycznia 2012 r., w sprawie II SA/Po 841/11 (LEX 1138753).

Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 18 czerwca 2012 r., w sprawie I SA/Po 1209/13 (LEX 1485136).

Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 5 grudnia 2013 r., w sprawie I SA/Po 1103/13 (LEX 1406178).

Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 30 kwietnia 2014 r., w sprawie IV SA/Po 1255/13 (Legalis 1187606).

Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 12 czerwca 2014 r., w sprawie I SA/Po 63/14 (LEX 1485158).

Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 19 września 2014 r., w sprawie II SA/Po 393/14 (LEX 1542254).

Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 14 maja 2019 r., w sprawie III SA/Po 18/19 (Legalis 1930021).

Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 22 stycznia 2019 r., w sprawie I SA/Po 832/19 (Legalis 1873391).

Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 14 maja 2019 r., w sprawie III SA/Po 18/19 (LEX 2676901).

Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 23 maja 2019 r., w sprawie IV SA/Po 246/19 (Legalis 1951151).

Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 3 października 2019 r., w sprawie II SA/Po 195/19 (LEX 2730018).

Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 10 października 2019 r., w sprawie IV SA/Po 467/19 (LEX 2330823).

- Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 17 października 2019 r., w sprawie III SA/Po 644/19 (LEX 2738843).
- Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 4 grudnia 2019 r., w sprawie I SA/Po 603/19 (LEX 2774660).
- Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 4 grudnia 2019 r., w sprawie IV SAB/Po 219/19 (LEX 2768073).
- Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 26 lutego 2020 r., w sprawie I SA/Po 821/19 (LEX 2973887).
- Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 21 kwietnia 2020 r., w sprawie II GSK 1513/19 (LEX 3025607).
- Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 6 maja 2020 r., w sprawie VII SA/Po 727/18 (LEX 2593192).
- Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 4 czerwca 2020 r., w sprawie IV SAB/Po 53/20 (LEX 3013025).
- Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 4 czerwca 2020 r., w sprawie IV SA/Po 19/20 (LEX 3052061).
- Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 16 czerwca 2020 r., w sprawie III SA/Po 43/20 (LEX 3050599).
- Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 25 czerwca 2020 r., w sprawie I SA/Po 298/20 (LEX 3035880).

Orzeczenia WSA w Rzeszowie

- Wyrok WSA w Rzeszowie z dnia 17 października 2013 r., w sprawie I SA/Rz 747/13 (LEX 1389696).
- Wyrok WSA w Rzeszowie z dnia 29 sierpnia 2017 r., w sprawie I SA/Rz 434/17 (LEX 2364523).
- Wyrok WSA w Rzeszowie z dnia 29 stycznia 2020 r., w sprawie III SA/Rz 1375/19 (LEX 2847923).

Orzeczenia WSA w Szczecinie

- Wyrok WSA w Szczecinie z dnia 30 listopada 2000 r., w sprawie SA/Sz 1419/99 (LEX 53173).
- Wyrok WSA w Szczecinie z dnia 7 grudnia 2000 r., w sprawie SA/Sz 1526/1999 (LEX 53183).

- Wyrok WSA w Szczecinie z dnia 25 marca 2009 r., w sprawie II SA/Sz 1032/08 (LEX 530463).
- Wyrok WSA w Szczecinie z dnia 29 października 2009 r., w sprawie II SA/Sz 679/09 (LEX 565728).
- Wyrok WSA w Szczecinie z dnia 25 lipca 2012 r., w sprawie I SA/Sz 317/12 (LEX 12255606).
- Wyrok WSA w Szczecinie z dnia 24 stycznia 2013 r., w sprawie I SA/Sz 810/12 (LEX 1320589).
- Wyrok WSA w Szczecinie z dnia 13 czerwca 2013 r., w sprawie II SA/Sz 1253/12 (LEX 1334913).
- Wyrok WSA w Szczecinie z dnia 10 lipca 2013 r., w sprawie I SA/Sz 77/13 (LEX 1344929).
- Wyrok WSA w Szczecinie z dnia 12 czerwca 2014 r., w sprawie I SA/Sz 1215/13 (LEX 1481128).
- Wyrok WSA w Szczecinie z dnia 8 lutego 2018 r., w sprawie I SA/Sz 636/17 (Legalis 1741435).
- Wyrok WSA w Szczecinie z dnia 22 kwietnia 2020 r., w sprawie I SA/Sz 144/20 (LEX 2974782).
- Wyrok WSA w Szczecinie z dnia 22 kwietnia 2020 r., w sprawie I SAB/Sz 10/20 (Legalis 2364945).
- Wyrok WSA w Szczecinie z dnia 4 czerwca 2020 r., w sprawie I SA/Sz 193/20 (LEX 3024883).
- Wyrok WSA w Szczecinie z dnia 8 lipca 2020 r., w sprawie I SA/Sz 354/20 (LEX 3040557).
- Wyrok WSA w Szczecinie z dnia 16 lipca 2020 r., w sprawie I SA/Sz 749/19 (LEX 3039730).
- Wyrok WSA w Szczecinie z dnia 6 września 2020 r., w sprawie II SA/Sz 1229/19 (LEX 30102340).

Orzeczenia WSA w Warszawie

- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 22 stycznia 2004 r., w sprawie III SA 1503/03 (LEX 113578).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 12 kwietnia 2005 r., w sprawie III SA 3483/03 (LEX 165982).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 22 września 2005 r., w sprawie I SA/Wa 1285/04 (LEX 192944).

- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 16 listopada 2005 r., w sprawie II SA/Wa 1398/05 (LEX 192550).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 14 grudnia 2005 r., w sprawie VII SA/Wa 859/05 (LEX 196282).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 28 lutego 2006 r., w sprawie III SA/Wa 2215/05 (LEX 193310).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 14 czerwca 2006 r., w sprawie I SA/Wa 400/06 (LEX 219227).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 22 czerwca 2006 r., w sprawie VII SA/Wa 146/06 (LEX 214061).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 7 sierpnia 2006 r., w sprawie IV SA/Wa 13/2006 (Rzeczpospolita 2008, nr 64, c. C4)
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 19 lutego 2007 r., w sprawie III SA/Wa 3046/06 (LEX 311985).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 16 lutego 2007 r., w sprawie III SA/Wa 3125/06 (LEX 311963).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 1 sierpnia 2007 r., w sprawie II SA/Wa 403/07 (LEX 441045).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 11 września 2007 r., w sprawie VII SA/Wa 1319/07 (LEX 494018).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 9 listopada 2007 r., w sprawie VII SA/Wa 1319/07 (LEX 494018).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 9 listopada 2007 r., w sprawie VII SA/Wa 1319/07 (LEX 494018).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 30 listopada 2007 r., w sprawie III SA/Wa 1632/07 (LEX 494225).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 6 sierpnia 2008 r., w sprawie V SA/Wa 506/08 (LEX 523972).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 8 lipca 2010 r., w sprawie VII SA/Wa 858/10 (LEX 676289).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 27 sierpnia 2010 r., w sprawie III SA/Wa 351/10 (LEX 757650).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 23 września 2010 r., w sprawie VII SA/Wa 1005/10 (LEX 759809).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 17 maja 2011 r., w sprawie III SA/Wa 2732/10 (LEX 995099).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 24 listopada 2011 r., w sprawie VII SA/Wa 1539/11 (LEX 1155871).

- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 14 lutego 2014 r., w sprawie I SAB/Wa 348/12 (LEX 1277927).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 18 marca 2014 r., w sprawie IV SAB/Wa 204/13 (LEX 1466033).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 2 marca 2018 r., w sprawie VII SA/Wa 1230/17 (LEX 2495797).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 18 kwietnia 2018 r., w sprawie VII SA/Wa 1716/17 (LEX 2501170).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 9 maja 2018 r., w sprawie VII SA/Wa 2040/17 (LEX 2544034).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 21 czerwca 2018 r., w sprawie VIII SA/Wa 367/18 (LEX 2531555).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 31 października 2018 r., w sprawie VII SA/Wa 66/18 (LEX 2600043).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 21 listopada 2019 r., w sprawie II OSK 43/18 (LEX 2774685).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 23 listopada 2018 r., w sprawie VII SA/Wa 1463/18 (LEX 2597229).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 6 marca 2019 r., w sprawie VII SA/Wa 1755/18 (Legalis 1898622).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 25 kwietnia 2019 r., w sprawie VII SA/Wa 2349/18 (LEX 2682131).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 30 kwietnia 2019 r., w sprawie VII SA/Wa 2697/18 (LEX 2699912).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 8 maja 2019 r., w sprawie VII SA/Wa 2445/18 (LEX 2693356).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 9 maja 2019 r., w sprawie VII SA/Wa 2172/18 (LEX 2676686).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 22 maja 2019 r., w sprawie VII SA/Wa 3049/18 (LEX 3079756).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 15 października 2019 r., w sprawie I SA/Wa 1197/19 (LEX 3014137).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 29 października 2019 r., w sprawie VII SA/Wa 1507/19 (LEX 2744705).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 19 listopada 2019 r., w sprawie VII SA/Wa 1669/19 (LEX 2764975).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 10 grudnia 2019 r., w sprawie IV SA/Wa 1438/19 (LEX 2777945).

- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 8 stycznia 2020 r., w sprawie VII SA/Wa 2041/19 (LEX 3072549).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 28 stycznia 2020 r., w sprawie VII SA/Wa 1353/19 (LEX 3065888).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 31 stycznia 2020 r., w sprawie I SA/Wa 1016/19 (LEX 2976984).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 26 lutego 2020 r., w sprawie VIII SA/Wa 917/19 (LEX 3037086).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 4 marca 2020 r., w sprawie IV SA/Wa 2959/19 (LEX 3034273).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 4 marca 2020 r., w sprawie IV SA/Wa 2956/19 (LEX 3034273).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 12 marca 2020 r., w sprawie IV SA/Wa 2965/19 (LEX 3085373).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 25 marca 2020 r., w sprawie VII SA/Wa 2561/19 (LEX 3038236).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 28 kwietnia 2020 r., w sprawie VII SAB/Wa 22/20 (LEX 3059007).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 6 maja 2020 r., w sprawie VII SA/Wa 2905/19 (LEX 3078523).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 12 maja 2020 r., w sprawie I SAB/Wa 39/20 (LEX 305228).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 10 czerwca 2020 r., w sprawie VIII SA/Wa 236/20 (LEX 3071876).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 18 czerwca 2020 r., w sprawie VII SAB/Wa 51/20 (LEX 3072057).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 23 czerwca 2020 r., w sprawie VII SA/Wa 339/20 (LEX 3078380).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 7 lipca 2020 r., w sprawie VIII SA/Wa 907/19 (LEX 3064830).
- Wyrok WSA w Warszawie z dnia 8 lipca 2020 r., w sprawie I SA/Wa 1788/19 (LEX 305263).

Orzeczenia WSA we Wrocławiu

- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 3 października 2007 r., w sprawie SA/Wr 932/07 (LEX 517120).

- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 10 grudnia 2007 r., w sprawie I SA/Wr 1153/07 (LEX 517136).
- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 22 marca 2011 r., w sprawie I SA/Wr 25/11 (LEX 991868).
- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 22 listopada 2011 r., w sprawie I SA/Wr 1014/11 (LEX 1150919).
- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 5 września 2012 r., w sprawie II SA/Wr 415/12 (LEX 1222417).
- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 21 marca 2013 r., w sprawie III SA/Wr 6/13 (LEX 1330119).
- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 21 maja 2013 r., w sprawie II SA/Wr 679/12 (LEX 1330008).
- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 12 sierpnia 2014 r., w sprawie II SAB/Wr 38/14 (LEX 1502646).
- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 20 grudnia 2017 r., w sprawie IV SA/Wr 614/17 (Legalis 1716673).
- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 13 września 2018 r., w sprawie I SA/Wr 591/18 (LEX 2581415).
- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 16 stycznia 2019 r., w sprawie I SA/Wr 646/18 (LEX 2635415).
- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 16 stycznia 2020 r., w sprawie III SAB/Wr 1077/19 (LEX 2773928).
- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 21 stycznia 2020 r., w sprawie II SA/Wr 679/19 (LEX 2925836).
- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 14 lutego 2020 r., w sprawie III SAB/Wr 1386/19 (LEX 2791276).
- Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 30 kwietnia 2020 r., w sprawie III SAB/Wr 118/20 (LEX 3009442).

Inne orzeczenia

- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 lutego 2018 r., w sprawie V ACa 20/18 (LEX 2668904).
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 maja 2019 r., w sprawie V ACa 72/19 (LEX 2784751).
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 27 czerwca 2019 r., w sprawie III AUa 84/19 (LEX 2719350).

- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 listopada 2019 r., w sprawie V ACa 397/18 (LEX 2891730)
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17 grudnia 2019 r., w sprawie V ACa 373/19 (LEX 2784510).
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17 grudnia 2019 r., w sprawie V ACa 363/19 (LEX 2784510).
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 listopada 2019 r., w sprawie V ACa 397/18 (LEX 2891730).
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 17 czerwca 2020 r., w sprawie II AKz 372/20 (OSASz 2020/2/26-45).
- Wyrok ETS w sprawie C-4/69 Luttickle (ECR 1971, s. 383).
- Wyrok ETPC z dnia 8 kwietnia 2004 r., w sprawie Haase przeciwko Niemcom, sygn. akt. 11057/02 (LEX 125857).
- Wyrok ETPC z dnia 4 marca 2014 r., w sprawie 18640/10 (Legalis 1069360).
- Decyzja Europejskiej Komisji Praw Człowieka z dnia 27 września 1976 r. (spr-7426/76).
- Decyzja SKO w Elblągu z dnia 4 grudnia 2006 r., w sprawie 1996/PS/06 (LEX 2028889).

Wykaz aktów prawnych

Prawo międzynarodowe

Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych 16 grudnia 1966 r. ratyfikowany przez Polskę w dniu 3 marca 1977 r. – preambuła i art. 10 ust. 1 (Dz.U. 1977, nr 38, poz. 167).

Międzynarodowy pakt praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych z dnia 16 grudnia 1966 r. ratyfikowany przez Polskę w dniu 3 marca 1977 r. – art. 13 ust. 1 (Dz.U. 1977 r., nr 38, poz. 168).

Powszechna deklaracja praw człowieka z dnia 10 grudnia 1948 r.

Europejska konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284).

Karta Narodów Zjednoczonych z dnia 6 marca 1974 r. (Dz.U. 1947, nr 23, poz. 90).

Dyrektywa Rady 2010/24/UE z dnia 16 marca 2010 r. w sprawie wzajemnej pomocy przy odzyskiwaniu wierzytelności dotyczących podatków, cel i innych obciążeń (Dz.Urz.UE L 84 z 31 marca 2010, s. 1).

Dyrektywa Rady 2000/43/WE wprowadzająca w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe i etniczne (Dz.Urz. WE 2000 L, 180/22).

Dyrektywa Rady 2004/113/WE wprowadzająca w życie zasadę równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do towarów i usług (Dz.Urz. WE 2004 L, 373/37).

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/54/WE w sprawie wprowadzenia w życie zasady równości szans oraz równego traktowania mężczyzn i kobiet w dziedzinie zatrudnienia i pracy (Dz.Urz. WE 2004 L, 373/37).

Dyrektywa Rady 2000/78/WE ustanawiająca ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy (Dz.Urz. WE 2000 L, 303/46).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r., w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego

(Dz.Urz. UE L 166 z 30.04.2004 – Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 5, s. 72).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz.Urz. WE 2016 L, nr 119).

Prawo krajowe

Ustawa z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz.U., nr 36, poz. 342).

Ustawa dnia 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy (Dz.U. 2020, poz. 1920).

Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. 2020, poz. 256 t.j. ze zm.).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. 2020, poz. 1740).

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 2020, poz. 1575).

Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. 2020, poz. 1427 t.j. ze zm.).

Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2019, poz. 1541 t.j.).

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz.U. 2015, poz. 1094).

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. 2020, poz. 1320).

Ustawa z dnia 26 marca 1982 r. o scalaniu i wymianie gruntów (Dz.U. 2018, poz. 908).

Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. 2014, poz. 1648).

Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz.U. 2020, poz. 2052 t.j.).

Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. 2020, poz. 174 t.j.).

Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o straży granicznej (Dz.U. 2016, poz. 1643).

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. 2015, poz. 2156 t.j.).

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. 2020, poz. 1333).

Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. 2017, poz. 1161).

Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U., nr 78, poz. 483 ze zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz.U., nr 90, poz. 557).

- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz.U. 2020, poz. 1896).
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. ordynacja podatkowa (Dz.U. 2020, poz. 1325).
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1998 r. Gospodarowanie nieruchomościami (Dz.U. 2020, poz. 1990 t.j.).
- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2016, poz. 963).
- Ustawa z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz.U. 2015, poz. 2120).
- Ustawa z dnia 8 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, ustawy o podatkach i opłatach lokalnych, ustawy o dopłatach do oprocentowania niektórych kredytów bankowych, ustawy – prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi, ustawy Ordynacja podatkowa, ustawy o finansach publicznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych w związku z dostosowaniem do prawa UE (Dz.U., nr 122, poz. 1315).
- Ustawa z dnia 1 marca 2001 r. o zmianie ustawy Kodeks pracy (Dz.U., nr 28, poz. 301).
- Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2001, nr 125, poz. 1368).
- Ustawa z dnia 3 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. 2019, poz. 2328).
- Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz.U. 2016, poz. 1727).
- Ustawa z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (Dz.U. 2020, poz. 1655 t.j.).
- Ustawa z dnia 10 września 2003 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U., Nr 193, poz. 1884 t.j.).
- Ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. 2020, poz. 346 t.j.).
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń oraz chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. 2020, poz. 1845 t.j.).
- Ustawa z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne i niektórych innych ustaw (Dz.U. 2010, nr 40, poz. 230).
- Ustawa z dnia 11 października 2013 r. o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, należności celnych i innych należności pieniężnych (Dz.U., poz. 1289).
- Ustawa z dnia 29 grudnia 2015 r., zmieniająca ustawę o systemie oświaty z dniem 1.09.2016 r. (Dz.U. 2016, poz. 35).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. 2020, poz. 910).
- Ustawa z dnia 17 lutego 2017 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania administracyjnego i niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 650).

- Ustawa z dnia 20 lutego 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. 2017, poz. 310).
- Ustawa z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania administracyjnego i niektórych innych ustaw (Dz.U. 2017, poz. 935).
- Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę Prawo przedsiębiorców oraz niektóre inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej (Dz.U. 2018, poz. 650).
- Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019, poz. 1553).
- Ustawa z dnia 11 września 2019 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji i niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019, poz. 2070).
- Ustawa z dnia 13 lutego 2020 r. o zmianie ustawy Prawo budowlane oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020, poz. 471).
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS CoV-2 (Dz.U. 2020, poz. 1920).
- Dekret z dnia 26 października 1945 r. zmieniający ustawę o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz.U. 1945, nr 50, poz. 284).
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie zasad techniki prawodawczej (Dz.U. 2016, poz. 283).
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie szczepień ochronnych (Dz.U. 2016, poz. 849).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 maja 2014 r. w sprawie wzorów tytułów wykonawczych stosowanych w egzekucji administracyjnej (Dz.U., poz. 650).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 maja 2014 r. w sprawie trybu postępowania wierzycieli należności pieniężnych przy podejmowaniu czynności zmierzających do zastosowania środków egzekucyjnych (Dz.U., poz. 656).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 30 października 2014 r. w sprawie określenia należności pieniężnych, których egzekucja może być wszczęta bez uprzedniego doręczenia upomnienia (Dz.U., poz. 1494).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 11 września 2015 r. w sprawie wysokości kosztów upomnienia skierowanego przez wierzyciela do zobowiązanego przed wszczęciem egzekucji administracyjnej (Dz.U., poz. 1526).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 30 grudnia 2015 r. w sprawie postępowania wierzycieli należności pieniężnych (Dz.U., poz. 2367).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 8 sierpnia 2016 r. w sprawie wzorów tytułów wykonawczych stosowanych w egzekucji administracyjnej (Dz.U., poz. 1305).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 3 stycznia 2017 r. w sprawie określenia należności pieniężnych, których egzekucja może być wszczęta bez uprzedniego doręczenia upomnienia (Dz.U. 2017, poz. 131).

- Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie wierzycieli należności pieniężnych z dnia 13 lipca 2017 r. (Dz.U. 2017, poz. 1483).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 maja 2020 r. w sprawie wzorów tytułów wykonawczych stosowanych w egzekucji administracyjnej (Dz.U. 2020, poz. 2083).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 lipca 2020 r. w sprawie postępowania wierzycieli należności pieniężnych (Dz.U. 2020, poz. 1294).
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 października 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (Dz.U. 2020, poz. 1964).
- Rozporządzenie Ministra Finansów, Pracy i Polityki Regionalnej z dnia 18 listopada 2020 r. w sprawie postępowania wierzycieli należności pieniężnych (Dz.U. 2020, poz. 2083).
- Komunikat Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 16 października 2015 r., w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na 2016 rok (Dz.Urz. MZ 2015, poz. 63).
- Komunikat Głównego Inspektora Sanitarnego w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na 2017 rok (Dz.Urz. MZ 2016, poz. 35).
- Komunikat Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 26 października 2020 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na 2021 rok (Dz.Urz. MZ z 2020 r., poz. 90).

Indeks osobowy

A

Adamiak Barbara 32, 34, 43, 117, 208,
213, 222, 236, 241, 263, 264, 266,
280, 303, 313, 345, 346
Ahlt Michael 87, 345
Alexy Robert 26, 27

B

Balicki Adam 312, 345
Banaszak Bogusław 53, 55, 61, 62, 63, 71,
72, 73, 77, 85, 90, 91, 95, 99, 103, 104,
111, 264, 345, 346, 350
Baran Krzysztof 22, 345, 347
Bartoszewicz Michał 66, 345
Bator Andrzej 20, 24, 345
Biel Emilia 298, 346
Bierzanek Remigiusz 74, 346
Biskup Rafał 12, 46
Blicharz Jolanta 58, 346, 348
Błachnio-Parzych Anna 217, 346
Błachut Michał 66, 346
Błaś Adam 266, 346
Boć Jan 64, 91, 345, 346
Bojanowski Edmund 117, 122, 136, 137,
346, 352
Borkowski Jan 32, 43, 117, 208, 213, 220,
236, 242, 263, 264, 275, 281, 282,
300, 313, 345, 346
Bosek Leszek 55, 346

Braciak Joanna 84, 85, 92, 346
Brylak Joanna 119, 346
Brzeziński Bogumił 38, 346
Brzeziński Waclaw 188, 351
Buliński Kamil 215, 347
Busiakiewicz Paweł 80, 347

C

Cherka Maksymilian 316, 347
Chmaj Marek 51, 55, 63, 347
Chróścielewski Wojciech 82, 347
Cieślak Zbigniew 137, 346
Cisowska-Sakrajda Ewa 101, 137, 347
Czapska Janina 37, 347, 359
Czuba-Wąsowska Magdalena 315, 347

Ć

Ćwiertniak Bolesław Maciej 22, 347

D

Dawidowicz Waclaw 236, 256, 347
Dembczyńska Justyna 307, 347
Dobosz Piotr 44
Domagała Maciej 35, 347
Drelichowska Angelika 58, 347
Dubisz Stanisław 66, 348
Dudek Dariusz 55, 72, 348

Duniewska Zofia 241, 348, 355
Dworkin Roland 25, 26, 348
Działocha Kazimierz 20, 42, 348

E

Elżanowski Filip 258, 348

F

Fleszer Dorota 259, 261, 348
Fundowicz Sławomir 12, 44, 46, 48, 119,
143, 178, 244, 258, 348, 354

G

Gaberle Andrzej 347
Gardocka Teresa 55, 347, 348
Garlicki Lech 42, 50, 52, 65, 68, 71, 73,
90, 348, 356
Gęsicki Łukasz 188, 348
Gęsicki Marek 188, 348
Gizbert-Studnicki Tomasz 35, 348, 351
Gliniecki Andrzej 215, 348, 355
Glumińska-Pawlic Jadwiga 47, 101, 308,
348, 349
Góral Zbigniew 22, 347
Grabowska Sabina 71, 89, 351, 356, 357,
360
Grabowski Jan 316, 349
Grabowski Radosław 71, 89, 351, 356,
357, 360
Grecki Wojciech 316
Gregorczyk Dawid 260, 323, 350, 359
Gromski Włodzimierz 20, 345
Gronkiewicz Anna 231, 259, 298, 349,
352
Gronowska Bożena 53, 349
Grudecki Michał 347
Grześkiewicz Władysław 148, 349
Grzybek Grzegorz 51, 349

H

Hambura Stefan 80, 349
Hart Herbert 28, 349
Hauser Roman 41, 50, 57, 116, 165, 166,
178, 196, 199, 213, 219, 220, 228, 235,
238, 239, 241, 258, 263, 336, 338,
346, 348, 349, 350, 353, 356, 359
Hofmański Piotr 92, 350
Hołda Zbigniew 79, 350

I

Iserzon Emanuel 248, 249, 285, 350
Izdebski Jan 35, 347

J

Jabłoński Mariusz 43, 55, 91, 345, 350,
351
Jakimowicz Wojciech 243, 350
Jandy-Jendrośka Jan 350
Jandy-Jendrośka Krystyna 116, 118, 139,
147, 153, 188, 237, 350
Janik Ewa 47, 101, 308, 348, 349
Janik Marcin 323, 324, 350
Jankowiak Dariusz 141, 350
Janku Zbigniew 137, 350, 351
Janowicz Zbigniew 32, 241, 253, 255,
273, 350
Jaroszyński Adam 33, 350
Jaroszyński Maurycy 188, 351
Jarosz-Żukowska Sylwia 43, 351
Jaskiernia Jerzy 71, 351
Jasudowicz Tadeusz 53, 349
Jaśkowska Małgorzata 242, 247, 258, 265,
279, 291, 351, 359
Jednośka Jan 134, 188, 237, 242, 336,
350, 351
Jędrzejewski Tomasz 16, 44, 46, 47, 336,
351

K

Kaźmierczyk Stanisław 20, 345
Kelsen Hans 35, 36, 38, 351
Kenig-Witkowska Maria 104, 351, 355
Kędziora Robert 134, 241, 264, 265, 351
Kijowski Dariusz Ryszard 44, 56, 115,
124, 132, 133, 152, 177, 179, 180, 190,
197, 198, 213, 351, 354
Klat-Wertelecka Lidia 12, 58, 64, 93, 137,
163, 346, 348, 351, 352
Kmieciak Zbigniew 66, 67, 82, 242, 347,
352
Koba Laura 78, 352, 358
Kopff Andrzej 86, 352
Kordela Maciej 27, 35, 36, 37, 38, 39, 40,
352
Korybski Andrzej 30, 352
Korycka Milena 22, 352
Kosicki Tomasz 259, 352
Kozak Artur 20, 345
Krajewski Jan 202, 352
Krakała Artur 241, 348, 355
Krasuski Andrzej 163, 352
Krąpiec Albert 52, 352
Król Paweł 243, 352
Krukowski Artur 50, 88, 352
Kruś Maciej 318, 353
Krzywoń Adam 111, 352
Kwiątek Błażej 271, 352

L

Lang Jacek 117, 137, 170, 213, 239, 346,
352
Lang Wiesław 35, 353
Leoński Zbigniew 16, 135, 137, 144, 149,
150, 158, 160, 169, 170, 172, 177, 178,
196, 199, 208, 209, 212, 213, 228, 315,
317, 318, 336, 338, 349, 350, 351, 353

Leszczyński Leszek 30, 41, 63, 347, 349,
352

Lewandowski Tomasz 185, 353

Litwin Józef 353

Ł

Łabno Anna 98, 353

Łaszczycza Grzegorz 33, 43, 134, 142, 227,
228, 229, 230, 235, 241, 256, 276,
278, 286, 287, 288, 295, 300, 353,
354

Łętocha Rafał 63, 354

Łętowska Ewa 41

Łętowski Jan 116, 118, 188, 237, 242, 255,
350, 353, 356

Łukasiewicz Jan 137, 347, 353

M

Malanowski Janusz 263, 264, 353

Malinowski Dariusz Michał 177, 353

Mańko Katarzyna 315, 347

Maroń Grzegorz 25, 26, 28, 353

Mastalski Ryszard 38, 266, 346, 354

Masternak Marian 16, 44, 46, 47, 48, 56,
115, 117, 132, 148, 158, 161, 163, 164,
171, 196, 214, 215, 245, 251, 253, 257,
262, 266, 268, 269, 271, 273, 282,
284, 289, 292, 293, 296, 297, 336,
351, 354

Matan Andrzej 21, 33, 43, 142, 227, 235,
241, 256, 276, 278, 282, 286, 295,
300, 302, 323, 350, 353, 354, 359

Matysz Czesław 12, 21, 33, 43, 142, 227,
235, 241, 242, 256, 276, 278, 282,
286, 295, 300, 353, 354

Mączyński Marek 63, 354

Mądrzak Henryk 78, 354

Mik Cezary 53, 98, 349, 354

Miłosz Michał 122, 123, 125, 136, 137,
138, 139, 140, 142, 354
Mizioch Tomasz 298, 346
Morawski Lech 21, 57, 354
Możyłowski Piotr 48, 348, 354
Municzewski Andrzej 37, 359
Muszyński Mariusz 80, 349
Mzyk Eugeniusz 170, 354

N

Nawrot Oktawian 25, 353, 354
Niczyporuk Janusz 12, 44, 46, 119, 143,
178, 235, 238, 348, 350, 355
Niewiadomski Zygmunt 41, 50, 116, 170,
216, 241, 349, 354, 355, 356, 359
Nitecki Stanisław 52, 355
Nowacki Jan 26, 27, 37, 221, 355, 358
Nowak Leszek 41, 355
Nowicki Marek Antoni 80, 355

O

Ochendowski Eugeniusz 58, 247, 303,
336, 351, 355
Ofiarska Małgorzata 118, 146, 156, 161,
163, 355
Olszanowski Jan 241, 355
Oniszczyk Jerzy 99, 311, 355
Opalek Kazimierz 24, 34, 35, 42, 355
Orzeszyna Krzysztof 51, 355
Ostojski Przemysław 185, 355
Ostrihansky Rudolf 104, 355
Ostrowska Anna 215, 355

P

Peczenik Aleksander 37, 355
Piątek Wojciech 57, 116, 117, 118, 148,
246, 257, 259, 269, 272, 285, 291,
292, 298, 356

Pieniążek Antoni 30, 352
Pietrasz Piotr 216, 217, 219, 220, 232, 307,
347
Plich Mateusz 315, 356
Plucińska-Filipowicz Alicja 215, 347, 356
Płeszka Krzysztof 35, 348, 351
Preisner Artur 55, 85, 345, 346, 350
Przybyszewski Krzysztof 63, 356
Przybysz Piotr 12, 57, 64, 117, 133, 135,
140, 143, 144, 151, 153, 154, 162, 166,
167, 168, 170, 171, 172, 173, 177, 183,
184, 190, 195, 198, 200, 202, 203,
205, 206, 207, 211, 212, 225, 227, 228,
241, 258, 263, 309, 310, 315, 356
Pulka Zbigniew 20, 345
Pyter Magdalena 312, 345

R

Rabska Teresa 116, 118, 188, 237, 350,
356
Radwanowicz Joanna 12, 44, 46, 119,
143, 178, 348
Razowski Paweł 58, 347
Rączka Krzysztof 60, 356
Rączka Piotr 16, 44, 46, 47, 336, 351
Redelbach Andrzej 29, 80, 356
Rost Antoni 89, 90, 356
Rot Henryk 356
Rozmaryn Stefan 30, 32, 42, 267, 356
Rutkowska-Tomaszewska Edyta 58, 346,
348

S

Sadurski Wojciech 66, 356
Safian Marek 86, 356
Sarkowicz Ryszard 35, 348, 351
Sarnecki Paweł 42, 73, 77, 78, 90, 92, 356
Sawuła Robert 117, 307, 357, 360

Sędkowska Aleksandra 308
Siostrzonek-Siergiel Adrianna 87, 357
Skoczylas Andrzej 57, 116, 117, 118, 148,
178, 219, 228, 230, 235, 238, 239,
246, 257, 269, 272, 285, 292, 298,
349, 350, 356
Skotnicki Krzysztof 98, 353, 357
Skrzydło Wiesław 61, 62, 63, 65, 71, 84,
89, 94, 102, 347, 351, 356, 357, 360
Służewski Jerzy 148, 213, 239, 352, 357
Smarż Joanna 258, 357
Smoktunowicz Eugeniusz 33, 37, 38, 47,
357
Sobczak Jacek 55, 63, 347, 348
Sobieralski Krzysztof 307, 347
Sokolewicz Wojciech 76, 359
Stahl Małgorzata 235, 241, 348, 355, 357
Stanisławski Tadeusz 35, 347
Starościak Jerzy 20, 33, 244, 248, 350,
357
Stawecki Tomasz 29, 30, 357
Stelmach Jerzy 20, 35, 348, 351, 357
Stelmachowski Andrzej 357
Stelmasiak Jerzy 300, 359
Stolarska Marcelina 241, 357
Supernat Jerzy 64, 178, 277, 351, 357
Surma Michał 12
Suwaj Robert 307, 347
Sykuna Sebastian 25, 353, 354
Symonides Janusz 74, 346
Szczygłowska Ewa 225, 357
Szeroczyńska Małgorzata 328, 357
Szewczyk Helena 350
Szewczyk Marek 137, 318, 351, 353
Szmyt Andrzej 67, 357
Szubiakowski Marek 119, 121, 143, 148,
154, 169, 170, 173, 174, 182, 213, 214,
237, 358

Ś

Światłowski Andrzej 347

T

Tabaszewski Robert 51, 355, 358
Taras Wojciech 274, 358
Tarno Jan Paweł 32, 81, 119, 172, 358
Tkacz Sławomir 21, 24, 30, 42, 43, 358
Tobor Zygmunt 21, 26, 27, 29, 354, 358
Tokarczyk Roman 20, 358
Trzciński Janusz 29, 42, 68, 348, 358
Tuleja Piotr 42, 358

V

Vasak Karel 63

W

Waławczyk Wiesław 78, 352, 358
Waligórski Michał 137, 350, 351
Wengerek Edmund 251, 358
Widawska Edyta 78, 358
Wieruszewski Roman 68, 358
Wierzbowski Marek 148, 215, 237, 239,
258, 263, 347, 348, 350, 352, 353,
356, 358
Wiktorowska Aleksandra 148, 237, 239,
352, 358
Wilbrandt-Gotowicz Martyna 279, 291,
351, 359
Winczorek Piotr 29, 30, 72, 91, 357, 358
Wiśniewski Leon Janusz 50, 51, 78, 352,
354, 358
Wojciechowski Bartosz 41
Wojtczak Krystyna 137, 350, 351
Woś Tadeusz 304, 358
Wójcicka Ewa 259, 348, 358
Wronkowska Sławomira 23, 24, 28, 29,
35, 39, 42, 49, 244, 356, 358

Wróbel Andrzej 41, 50, 63, 76, 77, 116,
241, 242, 248, 249, 253, 255, 256,
258, 265, 267, 268, 275, 279, 291,
294, 347, 349, 351, 356, 359
Wróblewski Jerzy 23, 24, 32, 34, 35, 36,
37, 41, 42, 243, 353, 355, 359
Wrzosek Stanisław 35, 345, 347
Wyporska-Frankiewicz Joanna 119, 172,
213
Wyrzykowski Mirosław 49, 50, 349, 359

Z

Zacharko Lida 47, 323, 349, 350, 359
Zajadło Jerzy 25, 53, 67, 353, 354, 359
Zakolska Joanna 163, 359
Zalasiński Tomasz 42, 359
Zawadzki Sylwester 35, 353
Zdyb Marian 300, 359

Zieliński Maciej 23, 24, 28, 29, 35, 37, 42,
49, 358, 359
Ziembiński Zenon 22, 23, 24, 28, 29, 35,
36, 37, 42, 49, 244, 356, 358, 359,
360
Ziemski Krystian 31, 360
Zięba-Załucka Halina 89, 360
Zimmermann Jan 22, 24, 28, 31, 32, 134,
188, 241, 242, 263, 351, 360
Ziółkowska Agnieszka 259, 298, 349,
352
Ziółkowski Michał 49, 50, 359
Zirk-Sadowski Marek 41, 360
Zoll Andrzej 347
Zubik Marek 41, 360

Ż

Żukowski Ludwik 117, 307, 357, 360

Magdalena Strożek-Kucharska

Summary

GENERAL PRINCIPLES IN ENFORCEMENT PROCEEDINGS IN ADMINISTRATION

The Act on Enforcement Proceedings in Administration of 17 June 1966 is one of the most comprehensive legal acts functioning in the Polish legal system, which, however, has been amended many times over the years.

The direct reason for amending the Act was the necessity to adjust the provisions of the Act on enforcement proceedings in administration to the new reality (political transformation in 1989, enactment of the Constitution in 1997 and Poland's accession to the European Union). In particular, it was necessary to draw attention to the rights of the individual in the state and to the servile role of the state towards the citizen, which forced the legislator to expand the legal measures aimed at protecting the interests of the debtor, but also of other entities participating in these proceedings.

Enforcement proceedings in administration constitute an unquestionable nuisance for the obliged party, therefore there must be normative guarantees ensuring the efficient course of enforcement proceedings and an appropriate level of guaranteeing the rights and obligations of the participants in these proceedings. The provisions introduced in the Act on enforcement proceedings in administration, which the legislator refers to as the "general rules" are intended to implement the above objectives. Their legal regulation and giving individual provisions the rank of "general rules" emphasises their key role for the conducted enforcement and aims primarily at effective conduct of these proceedings.

The guarantee of lawful undertaking of actions in the enforcement proceedings in administration is the Constitution of the Republic of Poland of 1997, which introduces a number of general rules of essential importance for the enforcement proceedings in administration. Their application is undoubtedly an important guarantee that these proceedings will be conducted exclusively for the purpose of fulfilling a public-law obligation, and that the undertaken activities will comply with the principles adopted in the Constitution.

Pursuant to Article 18 of the Act, the provisions of the Code of Administrative Procedure shall apply accordingly in enforcement proceedings. This means that the provisions of the Code of Administrative Procedure will also be applied in these proceedings to such an extent as to supplement (but not modify) the provisions included in the Enforcement Act. In this context, the general rules of administrative procedure are of fundamental importance for the enforcement proceedings in administration. This allows for a comprehensive regulation of the legal situation of all entities participating in enforcement proceedings. A similar role should be given to the principles of law stemming from the acts of international law, which will also be applied in the enforcement proceedings in administration.

The study attempts to assess the premises, scope and legal consequences of the influence of the principles stemming from various legal acts on the enforcement proceedings in administration. Their analysis allowed to single out groups of rules regulated in different legal acts and directly applicable in these proceedings. The main research problem was the analysis of the rules of enforcement proceedings in administration, taking into account the rules arising from different legal acts. The aim of the study was also an attempt to assess whether the scope of the rules of execution proceedings in administration makes it possible to state that it constitutes a reliable system of procedural guarantees for the participants of these proceedings. Moreover, an attempt was made to answer the question whether the changing social, political and economic conditions make it possible to create a set of legal norms which could be given the quality of a comprehensive regulation.

The considerations carried out in the study begin with bringing closer, in Chapter I, the very essence of the principles of law and their importance for the interpretation of legal provisions and the ratio legis of their introduction by the legislator in the text of legal acts. Chapter II is devoted to the principles of law expressed in the Fundamental Law, hence out of a number of constitutional provisions those were selected whose influence on administrative enforcement is not only theoretical but also practical. The selection of these principles was made primarily in the context of the legal situation of the debtor and other participants of the proceedings. Chapter III concerns the principles of administrative enforcement proceedings expressed directly in the text of the Act on Administrative Enforcement Proceed-

ings. They have been discussed taking into account the position of representatives of science and judicature as well as in terms of their practical application in the course of enforcement proceedings. They constitute by far the most extensive group of rules applied in the course of these proceedings. In Chapter IV the general rules of administrative proceedings contained in the Code of Administrative Procedure are discussed. The thesis characterises the “general principles” of administrative proceedings regulated in the Code of Administrative Procedure, considering them first of all in the context of their meaning or scope of application during the enforcement proceedings in administration. Chapter V discusses the issue of exceptions to the general rules arising both from the Act on enforcement proceedings in administration and the Code of Administrative Procedure. These exceptions concern the so-called simplified procedure in enforcement proceedings as well as a limited possibility to choose enforcement measures. In conclusion, the advantages and disadvantages of the current regulation are outlined and an attempt is made to answer the question whether the catalogue of rules concerning enforcement proceedings in administration contained in the Enforcement Act and in other acts of law can be regarded as a comprehensive regulation.

The effectiveness of enforcement of public obligations by way of administrative coercion has a fundamental impact on the situation of the state in the scope of its public authority, therefore it is necessary to introduce legal instruments enabling efficient, quick and effective reactions of administrative enforcement bodies to changing external circumstances, while maintaining all standards resulting both from the provisions of the Polish law, as well as international guarantees enabling to maintain certainty of legal transactions and rights of its participants.

Enforcement proceedings, and in particular the rules of their initiation and conduct, must be subject to detailed statutory regulation. Firstly, due to its inevitability, i.e. the obligation to initiate and conduct it in the event that the obligation resulting from an administrative act, court decision or provision of law is not fulfilled voluntarily. Second, because of the unquestionable discomfort for the debtor with the initiation and conduct of administrative enforcement proceedings against him. Thirdly, because of the need to balance public interests (obligations towards the state or local government units) and private interests.

Analysis of the provisions of the Act on Enforcement Proceedings in Administration allows for the recognition of this act as relatively comprehensive and regulating fairly exhaustively the issues related to the enforcement proceedings in administration. Unfortunately, this does not mean that the act is free of defects. On the one hand, the casuistry of some regulations (e.g. exclusions from enforcement) is a desirable regulation (especially from the perspective of protecting the

rights of the debtor), but on the other hand it seems that it may limit the possibility of the enforcement body to act and is to a large extent inadequate to the existing socio-economic conditions. Due to the variety and number of liabilities that are subject to enforcement under the enforcement law, it is necessary to introduce unambiguous rules for effective cooperation between all enforcement authorities and creditors, while ensuring the uniformity of the procedures applied with respect to debtors who, for various reasons, cannot fulfil their obligations.

Redakcja
Katarzyna Wyrwas

Projekt okładki
Tomasz Tomczuk

Redakcja techniczna, łamanie
Beata Klyta

Korekta
Lidia Szumigąła

Redaktor inicjujący
Przemysław Pieniążek

Nota copyrightowa obowiązująca do 31.12.2022
Copyright © 2021 by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

Sprzymyamy otwartej nauce. Od 1.01.2023 publikacja dostępna
na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach
4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0)

Wersja elektroniczna monografii zostanie opublikowana w formule wolnego dostępu
w Repozytorium Uniwersytetu Śląskiego rebus.us.edu.pl

 <https://orcid.org/0000-0003-2223-6922>

<https://doi.org/10.31261/PN.4039>

Strożek-Kucharska, Magdalena
Zasady postępowania egzekucyjnego
w administracji / Magdalena Strożek-Kucharska.
Wydanie I. - Katowice : Wydawnictwo
Uniwersytetu Śląskiego, 2021

ISBN 978-83-226-4064-7
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-4065-4
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawnictwo@us.edu.pl

Druk i oprawa:
Volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Księcia Witolda 7–9
71-063 Szczecin

Wydanie I. Arkuszy drukarskich: 25,25. Arkuszy wydawniczych: 29,0. Publikację
wydrukowano na papierze offsetowym 90 g. PN 4039. Cena 49,90 zł (w tym VAT).